

NT2taalmenu.nl

Leesteksten Niveau B2

Inhoud:

Tekst 1 – Geschiedenis 1: de Tweede Wereldoorlog	Pag. 3
Tekst 2 – Geschiedenis 2: de jaren '90	Pag. 26
Tekst 3 – Klein Meisje (een spannend verhaal in 2 delen)	Pag. 43
Tekst 4 – Oefening Staatsexamen II	Pag. 57

Geschiedenis 1: de Tweede Wereldoorlog

Oefening 1: globaal lezen.

Lees deze tekst in maximaal 8 minuten. Geef daarna antwoord op de vragen.

Nederland wordt door Duitsland bezet. De koningin en de regering vluchten naar Engeland. Ruim 75 procent van de joodse bevolking van Nederland wordt gedeporteerd en vermoord. In 1944 wordt het zuiden van Nederland bevrijd. Het noorden blijft nog tot mei 1945 in Duitse handen. Tijdens deze Hongerwinter komen velen om wegens gebrek aan voeding.

5

- 10 Gedurende de periode tussen de twee wereldoorlogen vormde in veel Europese landen de slechte economische situatie een uitstekende voedingsbodem voor allerlei extreme politieke partijen. Eén van die partijen in Duitsland was de Nationaal Socialistische Duitse Arbeiderspartij, onder leiding van Adolf Hitler. In Nederland richtte de waterbouwkundig ingenieur Anton Adrian Mussert in 1931 de Nationaal Socialistische Beweging (NSB) op. Het
- 15 nationaal socialisme was aanvankelijk niet zo sterk in deze partij vertegenwoordigd. Dit in tegenstelling tot partijen als de Algemene Fascistenbond en de Duitse Nationaal-Solidaristen, die zich sterk op hun Duitse voorbeeld richtten, maar overigens geen enkele rol van betekenis hebben gespeeld. In 1935 behaalde de NSB eenmalig een grote overwinning. De partij
- 20 verspeelde haar populariteit door de steeds nadrukkelijker wordende anti-semitische koers.

20

- 25 Hitler zat inmiddels stevig in het zadel. Hij had mede door toedoen van de Nederlandse revolutionaire socialist Marinus van der Lubbe, die uit protest tegen het fascisme de Rijksdag in brand had gestoken, het parlement ervan kunnen overtuigen dat hij alleen het Duitse volk kon leiden. Via uitzonderingswetten vestigde hij een dictatuur. Van der Lubbe werd als communist geëxecuteerd. In Nederland werd onder aanvoering van Hendrikus Colijn, leider
- 30 van de Anti-Revolutionaire Partij en de toenmalige regering, de neutraliteitspolitiek van stal gehaald. Hiermee rekende Nederland erop buiten een eventuele oorlog te kunnen blijven. Die oorlog begon met de inval van Duitse troepen in Polen op 1 september 1939. In Nederland werd de algehele mobilisatie afgekondigd.

Rotterdam na het bombardement

40 Alle Duitse beloftes om de Nederlandse neutraliteit te respecteren ten spijt, vielen Duitse troepen zonder ultimatum of oorlogsverklaring op 10 mei 1940 Nederland binnen. Rond Den Haag werden Duitse luchtlandingstroepen gedropt met de bedoeling de regering en de koninklijke familie gevangen te nemen. Door verbeterde tegenstand van het leger lukte dit niet en kon de regering en de koninklijke familie op 13 mei 1940 naar Engeland vluchten. Met 45 sterk verouderde wapens en materieel wist het Nederlandse leger tot 14 mei stand te houden, maar het moest na het bombardement op Rotterdam capituleren. De capitulatie gold alleen voor Nederlands grondgebied. Vanuit Londen bestuurdde de regering de koloniën. Op 8 december 1941 verklaarde Nederland de oorlog aan Japan, dat Nederlands-Indië was binnengevallen.

50 *'De dokwerker'*
(monument ter herdenking van de spoorwegstaking)

55 De Duitse bezetting was in de eerste maanden relatief rustig verlopen. Nederland (evenals Noorwegen) kreeg in tegenstelling tot andere landen een burgerlijk bestuur. De Duitsers zagen in de Nederlanders een broedervolk, dat een zekere ideologische verbondenheid had met Duitsland. Toen de beoogde 'nazificering' niet snel genoeg tot stand kwam veranderde het karakter van de bezetting. De politieke partijen werden ontbonden en er kwamen anti-joodse maatregelen. Vooral in Amsterdam leidde dit tot relletjes, waarbij aan Duitse zijde een 60 dode viel. Het gevolg was een razzia waarbij driehonderd joden werden opgepakt, die naar een concentratiekamp werden afgevoerd. Hierop brak een spoorwegstaking uit die met veel militair vertoon na twee dagen werd gebroken. Het was gedurende de oorlog het enige openlijke protest tegen de jodenvervolging in Europa.

65 In de loop van de oorlog zijn meer dan honderdduizend joden, ruim 75 procent van de Nederlandse joodse bevolking, in Duitse concentratiekampen omgekomen. Veel joden trachtten aan de vervolging te ontkomen door onder te duiken. Onder hen was ook de familie Frank. Het dertienjarige meisje Anne Frank schreef over die periode haar later wereldberoemd geworden dagboek 'Het Achterhuis'.

70 *De invasie in Normandië*

Op 6 juni 1944 landden de geallieerden in Normandië. In september waren de troepen opgerukt tot in België en werd zuidelijk Nederland bevrijd. Bij Arnhem werd door een Canadees-Brits luchtlandingsleger een grote operatie uitgevoerd om in één keer de grote rivieren over te steken richting Duitsland. Deze poging mislukte, waardoor de noordelijke en westelijke provincies een moeilijke winter moesten zien door te komen. In deze 'Hongerwinter' stierven alsnog duizenden mensen als gevolg van ondervoeding en kou.

75

80 *De kranslegging op de Dam*

In maart 1945, toen het bevrijdingsoffensief weer op gang kwam, bevrijdden Canadese soldaten het oosten en noorden van Nederland, dit soms na hevige strijd. In het voorjaar van 1945 werd heel Nederland bevrijd. Op 5 mei 1945 ondertekende generaal Blaskowitz in aanwezigheid van de Canadese generaal Foulkes en prins Bernhard de capitulatie. Elk jaar wordt in Nederland de bevrijding gevierd. Op de dag ervoor worden de oorlogsslachtoffers officieel herdacht, onder meer door middel van een kranslegging bij het nationale monument op de Dam in Amsterdam door Hare Majesteit Koningin Beatrix.

85

Vragen:

1. **Wat is het belangrijkste onderwerp van deze tekst?**
 - a Het fascisme in Duitsland en Nederland
 - b Nederland in de Tweede Wereldoorlog
 - c De Nederlandse joden in de Tweede Wereldoorlog
 - d Opkomst en ondergang van Adolf Hitler

2. **Welke term is het meest van toepassing op deze tekst?**
 - a informatief
 - b betogend
 - c academisch
 - d journalistiek

3. **Wordt er in deze tekst – expliciet of impliciet – kritiek gegeven op Nederland of Nederlanders?**
 - a ja
 - b nee
 - c wel impliciet, maar niet expliciet

Oefening 2: begrijpend lezen.

Lees de tekst nog een keer goed door en geef antwoord op de vragen.

Vragen:

1. **Heeft het nationaal-socialisme ook in Nederland succes gehad?**
 - a Nee, helemaal niet.
 - b Ja, maar niet lang, omdat ze volgens de Nederlanders te anti-Joods waren.
 - c Ja, gedurende de hele periode tussen de twee wereldoorlogen waren ze één van de grote partijen.
 - d Ja, maar dat was afgelopen zodra Hitler zijn dictatuur vestigde.

2. **Hoe was de reactie van de Nederlandse politiek op het vestigen van de dictatuur in Duitsland door Hitler?**
 - a De NSB behaalde een grote overwinning.
 - b De algehele mobilisatie werd afgekondigd.
 - c Nederland probeerde via de neutraliteitspolitiek buiten een eventuele oorlog te blijven.
 - d Er ging veel geld naar de modernisering van het Nederlandse leger.

3. **Wat was in de eerste maanden van de Duitse bezetting het verschil tussen Nederland en andere landen?**
 - a Nederland werd, net als Noorwegen, niet door militairen maar door burgers bestuurd.
 - b Nederland, Noorwegen en Duitsland sloten een verdrag voor samenwerking.
 - c De Nederlanders beschouwden de Duitsers wel als bezetters, maar toch ook als een 'broedervolk'.
 - d In Nederland leidde de bezetting meteen tot relletjes en een staking.

4. **Waarom veranderde het karakter van de bezetting na een paar maanden?**
 - a Omdat de Duitsers na de spoorwegstaking begrepen dat de Nederlanders niets van de anti-Joodse maatregelen moesten hebben.
 - b Omdat de Nederlandse regering in Londen kritiek bleef uiten op de Duitsers, en de koloniën niet op wilde geven.
 - c Omdat de Nederlanders zich bleven verzetten tegen de bezetting van Nederland door de Duitsers.
 - d Omdat de Duitse nationaal-socialistische politiek en maatregelen in Nederland niet snel genoeg werden overgenomen.

Oefening 3: titel, alinea's, kernzinnen en samenvatting

- Geef deze tekst een titel.
- verdeel de tekst in zes alinea's (Laat een regel open tussen de alinea's).
- Geef elke alinea een 'kopje': een titel die de inhoud van de alinea het beste weergeeft.
- Schrijf daarna zo kort mogelijk (als het kan in één zin) de 'kern' (de belangrijkste inhoud) van elke alinea op.

Titel: _____

Gedurende de periode tussen de twee wereldoorlogen vormde in veel Europese landen de slechte economische situatie een uitstekende voedingsbodem voor allerlei extreme politieke partijen. Eén van die partijen in Duitsland was de Nationaal Socialistische Duitse Arbeiderspartij, onder leiding van Adolf Hitler. In Nederland richtte de waterbouwkundig ingenieur Anton Adrian Mussert in 1931 de Nationaal Socialistische Beweging (NSB) op. Het nationaal socialisme was aanvankelijk niet zo sterk in deze partij vertegenwoordigd. Dit in tegenstelling tot partijen als de Algemene Fascistenbond en de Dietse Nationaal-Solidaristen, die zich sterk op hun Duitse voorbeeld richtten, maar overigens geen enkele rol van betekenis hebben gespeeld. In 1935 behaalde de NSB eenmalig een grote overwinning. De partij verspeelde haar populariteit door de steeds nadrukkelijker wordende anti-semitische koers. Hitler zat inmiddels stevig in het zadel. Hij had mede door toedoen van de Nederlandse revolutionaire socialist Marinus van der Lubbe, die uit protest tegen het fascisme de Rijksdag in brand had gestoken, het parlement ervan kunnen overtuigen dat hij alleen het Duitse volk kon leiden. Via uitzonderingswetten vestigde hij een dictatuur. Van der Lubbe werd als communist geëxecuteerd. In Nederland werd onder aanvoering van Hendrikus Colijn, leider van de Anti-Revolutionaire Partij en de toenmalige regering, de neutraliteitspolitiek van stal gehaald. Hiermee rekende Nederland erop buiten een eventuele oorlog te kunnen blijven. Die oorlog begon met de inval van Duitse troepen in Polen op 1 september 1939. In Nederland werd de algehele mobilisatie afgekondigd. Alle Duitse beloftes om de Nederlandse neutraliteit te respecteren ten spijt, vielen Duitse troepen zonder ultimatum of oorlogsverklaring op 10 mei 1940 Nederland binnen. Rond Den Haag werden Duitse luchtlandingstroepen gedropt met de bedoeling de regering en de koninklijke familie gevangen te nemen. Door verbeterde tegenstand van het leger lukte dit niet en konden de regering en de koninklijke familie op 13 mei 1940 naar Engeland vluchten. Met sterk verouderde wapens en materieel wist het Nederlandse leger tot 14 mei stand te houden, maar het moest na het bombardement op Rotterdam capituleren. De capitulatie gold alleen voor Nederlands grondgebied. Vanuit Londen bestuurde de regering de koloniën. Op 8 december 1941 verklaarde Nederland de oorlog aan Japan, dat Nederlands-Indië was binnengevallen. De Duitse bezetting was in de eerste maanden relatief rustig verlopen. Nederland (evenals Noorwegen) kreeg in tegenstelling tot andere landen een burgerlijk bestuur. De Duitsers zagen in de Nederlanders een broedervolk, dat een zekere ideologische verbondenheid had met Duitsland. Toen de beoogde 'nazificering' niet snel genoeg tot stand kwam veranderde het karakter van de bezetting. De politieke partijen werden ontbonden en er kwamen anti-joodse maatregelen. Vooral in Amsterdam leidde dit tot relletjes, waarbij aan Duitse zijde een dode viel. Het gevolg was een razzia waarbij driehonderd joden werden opgepakt, die naar een concentratiekamp werden afgevoerd. Hierop brak een spoorwegstaking uit die met veel militair vertoon na twee dagen werd gebroken. Het was gedurende de oorlog het enige openlijke protest tegen de jodenvervolg

in Europa. In de loop van de oorlog zijn meer dan honderdduizend joden, ruim 75 procent van de Nederlandse joodse bevolking, in Duitse concentratiekampen omgekomen. Veel joden trachtten aan de vervolging te ontkomen door onder te duiken. Onder hen was ook de familie Frank. Het dertienjarige meisje Anne Frank schreef over die periode haar later wereldberoemd geworden dagboek 'Het Achterhuis'. Op 6 juni 1944 landden de geallieerden in Normandië. In september waren de troepen opgerukt tot in België en werd zuidelijk Nederland bevrijd. Bij Arnhem werd door een Canadees-Brits luchtlandingsleger een grote operatie uitgevoerd om in één keer de grote rivieren over te steken richting Duitsland. Deze poging mislukte, waardoor de noordelijke en westelijke provincies een moeilijke winter moesten zien door te komen. In deze 'Hongerwinter' stierven alsnog duizenden mensen als gevolg van ondervoeding en kou. In maart 1945, toen het bevrijdingsoffensief weer op gang kwam, bevrijdden Canadese soldaten het oosten en noorden van Nederland, dit soms na hevige strijd. In het voorjaar van 1945 werd heel Nederland bevrijd. Op 5 mei 1945 ondertekende generaal Blaskowitz in aanwezigheid van de Canadese generaal Foulkes en prins Bernhard de capitulatie. Elk jaar wordt in Nederland de bevrijding gevierd. Op de dag ervoor worden de oorlogsslachtoffers officieel herdacht, onder meer door middel van een kranslegging bij het nationale monument op de Dam in Amsterdam door Hare Majesteit Koningin Beatrix.

Kernzinnen bij de alinea's:

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

Schrijf nu in maximaal 6 zinnen op wat volgens jou de belangrijkste informatie uit deze tekst is.

**Vergelijk nu je antwoord met de 1^e alinea van de originele tekst (pag. 1).
Heb je dezelfde informatie gekozen als de originele tekst?
Zo nee, wat is het verschil? Welke versie vind je beter, de originele of jouw eigen versie? Waarom vind je dat?**

Schrijf nu in maximaal 200 woorden een samenvatting van de tekst.

Oefening 4: preposities

Oefening 4 en 5 zijn allebei oefeningen over preposities (voorzetsels). Oefening 4 is de makkelijkste, oefening 5 de moeilijkste. Je kunt allebei de oefeningen doen, of je kunt er één kiezen.

Vul de juiste preposities in. Ben je klaar? Vergelijk dan je antwoorden met de originele tekst (pag. 1 - 3).

Nederland wordt d_____ Duitsland bezet. De koningin en de regering vluchten _____ Engeland. Ruim 75 procent _____ de joodse bevolking _____ Nederland wordt gedeporteerd en vermoord. _____ 1944 wordt het zuiden _____ Nederland bevrijd. Het noorden blijft nog _____ mei 1945 _____ Duitse handen. Tijdens deze Hongerwinter komen velen om wegens gebrek a _____ voeding.

Ged _____ de periode t _____ de twee wereldoorlogen vormde _____ veel Europese landen de slechte economische situatie een uitstekende voedingsbodem v _____ allerlei extreme politieke partijen. Eén _____ die partijen _____ Duitsland was de Nationaal Socialistische Duitse Arbeiderspartij, o _____ leiding _____ Adolf Hitler. _____ Nederland richtte de waterbouwkundig ingenieur Anton Adrian Mussert _____ 1931 de Nationaal Socialistische Beweging (NSB) op. Het nationaal socialisme was aanvankelijk niet zo sterk _____ deze partij vertegenwoordigd. Dit i _____ tegenstelling t _____ partijen als de Algemene Fascistenbond en de Dietse Nationaal-Solidaristen, die zich sterk o _____ hun Duitse voorbeeld richten, maar overigens geen enkele rol _____ betekenis hebben gespeeld. _____ 1935 behaalde de NSB eenmalig een grote overwinning. De partij verspeelde haar populariteit d _____ de steeds nadrukkelijker wordende anti-semitische koers.

Hitler zat inmiddels stevig _____ het zadel. Hij had mede d _____ toedoen v _____ de Nederlandse revolutionaire socialist Marinus van der Lubbe, die u _____ protest t _____ het fascisme de Rijksdag _____ brand had gestoken, het parlement erv _____ kunnen overtuigen dat hij alleen het Duitse volk kon leiden. V _____ uitzonderingswetten vestigde hij een dictatuur. Van der Lubbe

werd als communist geëxecuteerd. _____ Nederland werd o_____ aanvoering v_____ Hendrikus Colijn, leider _____ de Anti-Revolutionaire Partij en de toenmalige regering, de neutraliteitspolitiek v_____ stal gehaald. Hiermee rekende Nederland er_____ b_____ een eventuele oorlog te kunnen blijven. Die oorlog begon m_____ de inval _____ Duitse troepen _____ Polen _____ 1 september 1939. _____ Nederland werd de algehele mobilisatie afgekondigd.

Alle Duitse beloftes om de Nederlandse neutraliteit te respecteren ten spijt, vielen Duitse troepen z_____ ultimatum of oorlogsverklaring _____ 10 mei 1940 Nederland binnen. Ro_____ Den Haag werden Duitse luchtlandingstroepen gedropt m_____ de bedoeling de regering en de koninklijke familie gevangen te nemen. D_____ verbeten tegenstand _____ het leger lukt dit niet en konden de regering en de koninklijke familie _____ 13 mei 1940 _____ Engeland vluchten. M_____ sterk verouderde wapens en materieel wist het Nederlandse leger t_____ 14 mei stand te houden, maar het moest n_____ het bombardement o_____ Rotterdam capituleren. De capitulatie gold alleen v_____ Nederlands grondgebied. V_____ Londen bestuurde de regering de koloniën. Op 8 december 1941 verklaarde Nederland de oorlog a_____ Japan, dat Nederlands-Indië was binnengevallen.

Oefening 5: preposities 2

Vul de preposities op de juiste plaats in. Ben je klaar? Vergelijk dan je antwoorden met de originele tekst (pag. 1 - 3)

Kies uit de volgende woorden:

aan – door – in (2x) – naar – van (3x) – tot

Nederland wordt Duitsland bezet. De koningin en de regering vluchten Engeland. Ruim 75 procent de joodse bevolking Nederland wordt gedeporteerd en vermoord. 1944 wordt het zuiden Nederland bevrijd. Het noorden blijft nog mei 1945 Duitse handen. Tijdens deze Hongerwinter komen velen om wegens gebrek voeding.

door – gedurende - in (7x) – onder – op – tot – tussen – van (3x) – voor

De periode de twee wereldoorlogen vormde veel Europese landen de slechte economische situatie een uitstekende voedingsbodem allerlei extreme politieke partijen. Eén die partijen Duitsland was de Nationaal Socialistische Duitse Arbeiderspartij, leiding Adolf Hitler.

Nederland richtte de waterbouwkundig ingenieur Anton Adrian Mussert 1931 de Nationaal Socialistische Beweging (NSB) op. Het nationaal socialisme was aanvankelijk niet zo sterk deze partij vertegenwoordigd. Dit tegenstelling partijen als de Algemene Fascistenbond en de Duitse Nationaal-Solidaristen, die zich sterk hun Duitse voorbeeld richten, maar overigens geen enkele rol betekenis hebben gespeeld. 1935 behaalde de NSB eenmalig een grote overwinning. De partij verspeelde haar populariteit de steeds nadrukkelijker wordende anti-semitische koers.

buiten – door – in (5x) – met – onder – op (2x) – tegen – uit – van (6x) - via

Hitler zat inmiddels stevig het zadel. Hij had mede toedoen de Nederlandse revolutionaire socialist Marinus van der Lubbe, die protest het fascisme de Rijksdag brand had gestoken, het

parlement er kunnen overtuigen dat hij alleen het Duitse volk kon leiden. uitzonderingswetten vestigde hij een dictatuur. Van der Lubbe werd als communist geëxecuteerd. Nederland werd aanvoering Hendrikus Colijn, leider de Anti-Revolutionaire Partij en de toenmalige regering, de neutraliteitspolitiek stal gehaald. Hiermee rekende Nederland er een eventuele oorlog te kunnen blijven. Die oorlog begon de inval Duitse troepen Polen 1 september 1939. Nederland werd de algehele mobilisatie afgekondigd.

aan – door – met (2x) – na – naar – op (4x) – rond – tot – van – vanuit – voor – zonder

Alle Duitse beloftes om de Nederlandse neutraliteit te respecteren ten spijt, vielen Duitse troepen ultimatum of oorlogsverklaring 10 mei 1940 Nederland binnen. Den Haag werden Duitse luchtlandingstroepen gedropt de bedoeling de regering en de koninklijke familie gevangen te nemen. verbeten tegenstand het leger lukte dit niet en konden de regering en de koninklijke familie 13 mei 1940 Engeland vluchten. sterk verouderde wapens en materieel wist het Nederlandse leger 14 mei stand te houden, maar het moest het bombardement Rotterdam capituleren. De capitulatie gold alleen Nederlands grondgebied. Londen bestuurde de regering de koloniën. 8 december 1941 verklaarde Nederland de oorlog Japan, dat Nederlands-Indië was binnengevallen.

Oefening 6: adjectiva

Vul de goede vorm van het adjectief in. Ben je klaar? Vergelijk dan je antwoorden met de originele tekst (pag. 1 - 3)

De Duitse bezetting was in de[**eerst**] _____ maanden relatief rustig verlopen. Nederland (evenals Noorwegen) kreeg in tegenstelling tot [**ander**] _____ landen een [**burgerlijk**] _____ bestuur. De Duitsers zagen in de Nederlanders een broedervolk, dat een [**zeker**] _____ [**ideologisch**] _____ verbondenheid had met Duitsland. Toen de [**beogd**] _____ ‘nazificering’ niet snel genoeg tot stand kwam veranderde het karakter van de bezetting. De [**politiek**] _____ partijen werden ontbonden en er kwamen [**anti-joods**] _____ maatregelen. Vooral in Amsterdam leidde dit tot relletjes, waarbij aan [**Duits**] _____ zijde een dode viel. Het gevolg was een razzia waarbij driehonderd joden werden opgepakt, die naar een concentratiekamp werden afgevoerd. Hierop brak een spoorwegstaking uit die met veel [**militair**] _____ vertoon na twee dagen werd gebroken. Het was gedurende de oorlog het [**enig**] _____ [**openlijk**] _____ protest tegen de jodenvervolging in Europa. In de loop van de oorlog zijn meer dan honderdduizend joden, ruim 75 procent van de [**Nederlands**] _____ [**joods**] _____ bevolking, in [**Duits**] _____ concentratiekampen omgekomen. Veel joden trachtten aan de vervolging te ontkomen door onder te duiken. Onder hen was ook de familie Frank. Het [**dertienjarig**] _____ meisje Anne Frank schreef over die periode haar later wereldberoemd geworden dagboek ‘Het Achterhuis’.

Op 6 juni 1944 landden de geallieerden in Normandië. In september waren de troepen opgerukt tot in België en werd [**zuidelijk**] _____ Nederland bevrijd. Bij Arnhem werd door een [**Canadees-Brits**] _____ luchtlandingsleger een [**groot**] _____ operatie uitgevoerd om in één keer de [**groot**] _____ rivieren over te steken richting Duitsland. Deze poging mislukte, waardoor de [**noordelijk**] _____ en [**westelijk**] _____ provincies een [**moeilijk**] _____ winter moesten zien door te komen. In deze ‘Hongerwinter’ stierven alsnog duizenden mensen als gevolg van ondervoeding en kou.

In maart 1945, toen het bevrijdingsoffensief weer op gang kwam, bevrijdden [**Canadees**]
_____ soldaten het oosten en noorden van Nederland, dit soms na [**hevig**]
_____ strijd. In het voorjaar van 1945 werd heel Nederland bevrijd. Op 5 mei
1945 ondertekende generaal Blaskowitz in aanwezigheid van de [**Canadees**]
_____ generaal Foulkes en prins Bernhard de capitulatie. [**elk**]
_____ jaar wordt in Nederland de bevrijding gevierd. Op de dag ervoor worden
de oorlogsslachtoffers officieel herdacht, onder meer door middel van een kranslegging bij het
[**nationaal**] _____ monument op de Dam in Amsterdam door Hare Majesteit
Koningin Beatrix.

Oefening 7: verleden tijden 1

Oefening 7 en 8 zijn allebei oefeningen over de verleden tijd. Oefening 7 is de makkelijkste, oefening 8 de moeilijkste. Je kunt allebei de oefeningen doen, of je kunt er één kiezen.

Vul de verleden tijden in. Ben je klaar? Vergelijk dan je antwoorden met de originele tekst (pag. 1 - 3)

[**vormen**]Gedurende de periode tussen de twee wereldoorlogen _____ in veel Europese landen de slechte economische situatie een uitstekende voedingsbodem voor allerlei extreme politieke partijen. [**zijn**]Eén van die partijen in Duitsland _____ de Nationaal Socialistische Duitse Arbeiderspartij, onder leiding van Adolf Hitler. [**oprichten**]In Nederland _____ de waterbouwkundig ingenieur Anton Adrian Mussert in 1931 de Nationaal Socialistische Beweging (NSB) op. [**zijn**]Het nationaal socialisme _____ aanvankelijk niet zo sterk in deze partij vertegenwoordigd. Dit in tegenstelling tot partijen als de Algemene Fascistenbond en de Dietse Nationaal-Solidaristen, [**richten**]die zich sterk op hun Duitse voorbeeld _____, maar overigens geen enkele rol van betekenis hebben gespeeld. [**behalen**]In 1935 _____ de NSB eenmalig een grote overwinning. [**verspelen**]De partij _____ haar populariteit door de steeds nadrukkelijker wordende anti-semitische koers.

[**zitten**]Hitler _____ inmiddels stevig in het zadel. [**hebben**]Hij _____ mede door toedoen van de Nederlandse revolutionaire socialist Marinus van der Lubbe, [**hebben**]die uit protest tegen het fascisme de Rijksdag in brand _____ gestoken, het parlement ervan kunnen overtuigen [**kunnen**]dat hij alleen het Duitse volk _____ leiden. [**vestigen**]Via uitzonderingswetten _____ hij een dictatuur. [**worden**]Van der Lubbe _____ als communist geëxecuteerd. [**worden**]In Nederland _____ onder aanvoering van Hendrikus Colijn, leider van de Anti-Revolutionaire Partij en de toenmalige regering, de neutraliteitspolitiek van stal gehaald. [**rekenen**]Hiermee _____ Nederland erop buiten een eventuele oorlog te kunnen blijven. [**beginnen**]Die oorlog _____ met de inval van Duitse troepen in Polen op 1 september 1939. [**worden**]In Nederland _____ de algehele mobilisatie afgekondigd.

Alle Duitse beloftes om de Nederlandse neutraliteit te respecteren ten spijt, **[vallen]**
_____ Duitse troepen zonder ultimatum of oorlogsverklaring op 10 mei 1940
Nederland binnen. **[worden]**Rond Den Haag _____ Duitse luchtlandingstroepen
gedropt met de bedoeling de regering en de koninklijke familie gevangen te nemen.
[lukken]Door verbeterde tegenstand van het leger _____ dit niet **[kunnen]**en
_____ de regering en de koninklijke familie op 13 mei 1940 naar Engeland
vluchten. **[weten]**Met sterk verouderde wapens en materieel _____ het
Nederlandse leger tot 14 mei stand te houden, **[moeten]**maar het _____ na het
bombardement op Rotterdam capituleren. **[gelden]**De capitulatie _____ alleen
voor Nederlands grondgebied. **[besturen]**Vanuit Londen _____ de regering de
koloniën. **[verklaren]**Op 8 december 1941 _____ Nederland de oorlog aan
Japan, **[zijn]**dat Nederlands-Indië _____ binnengevallen.

Oefening 8: verleden tijden 2

Vul de verleden tijden in op de juiste plaats. Ben je klaar? Vergelijk dan je antwoorden met de originele tekst (pag. 1 - 3)

uormde

[**vormen**]Gedurende de periode tussen de twee wereldoorlogen in veel Europese landen de slechte economische situatie een uitstekende voedingsbodem voor allerlei extreme politieke partijen. [**zijn**]Eén van die partijen in Duitsland de Nationaal Socialistische Duitse Arbeiderspartij, onder leiding van Adolf Hitler. [**oprichten**]In Nederland de waterbouwkundig ingenieur Anton Adrian Mussert in 1931 de Nationaal Socialistische Beweging (NSB) op. [**zijn**]Het nationaal socialisme aanvankelijk niet zo sterk in deze partij vertegenwoordigd. Dit in tegenstelling tot partijen als de Algemene Fascistenbond en de Dietse Nationaal-Solidaristen, [**richten**]die zich sterk op hun Duitse voorbeeld, maar overigens geen enkele rol van betekenis hebben gespeeld. [**behalen**]In 1935 de NSB eenmalig een grote overwinning. [**verspelen**]De partij haar populariteit door de steeds nadrukkelijker wordende anti-semitische koers.

[**zitten**]Hitler inmiddels stevig in het zadel. [**hebben**]Hij mede door toedoen van de Nederlandse revolutionaire socialist Marinus van der Lubbe, [**hebben**]die uit protest tegen het fascisme de Rijksdag in brand gestoken, het parlement ervan kunnen overtuigen [**kunnen**]dat hij alleen het Duitse volk leiden. [**vestigen**]Via uitzonderingswetten hij een dictatuur. [**worden**]Van der Lubbe als communist geëxecuteerd. [**worden**]In Nederland onder aanvoering van Hendrikus Colijn, leider van de Anti-Revolutionaire Partij en de toenmalige regering, de neutraliteitspolitiek van stal gehaald. [**rekenen**]Hiermee Nederland erop buiten een eventuele oorlog te kunnen blijven. [**beginnen**]Die oorlog met de inval van Duitse troepen in Polen op 1 september 1939. [**worden**]In Nederland de algehele mobilisatie afgekondigd.

Alle Duitse beloftes om de Nederlandse neutraliteit te respecteren ten spijt, **[vallen]** Duitse troepen zonder ultimatum of oorlogsverklaring op 10 mei 1940 Nederland binnen.

[worden]Rond Den Haag Duitse luchtlandingstroepen gedropt met de bedoeling de regering en de koninklijke familie gevangen te nemen. **[lukken]**Door verbeterde tegenstand van het leger dit niet **[kunnen]**en de regering en de koninklijke familie op 13 mei 1940 naar Engeland vluchten. **[weten]**Met sterk verouderde wapens en materieel het Nederlandse leger tot 14 mei stand te houden, **[moeten]**maar het na het bombardement op Rotterdam capituleren.

[gelden]De capitulatie alleen voor Nederlands grondgebied. **[besturen]**Vanuit Londen de regering de koloniën. **[verklaren]**Op 8 december 1941 Nederland de oorlog aan Japan, **[zijn]**dat Nederlands-Indië binnengevallen.

Oefening 9: lidwoorden 1

Oefening 9 en 10 zijn alle twee oefeningen over lidwoorden. Oefening 9 is de makkelijkste, oefening 10 de moeilijkste. Je kunt alle twee de oefeningen doen, of je kunt er één kiezen.

Vul het juiste lidwoord in. Ben je klaar? Vergelijk dan je antwoorden met de originele tekst (pag. 1 - 3)

_____ Duitse bezetting was in _____ eerste maanden relatief rustig verlopen. Nederland (evenals Noorwegen) kreeg in tegenstelling tot andere landen _____ burgerlijk bestuur.

_____ Duitsers zagen in _____ Nederlanders _____ broedervolk, dat _____ zekere ideologische verbondenheid had met Duitsland. Toen _____ beoogde ‘nazificering’ niet snel genoeg tot stand kwam veranderde _____ karakter van _____ bezetting. _____ politieke partijen werden ontbonden en er kwamen anti-joodse maatregelen. Vooral in Amsterdam leidde dit tot relletjes, waarbij aan Duitse zijde _____ dode viel. _____ gevolg was _____ razzia waarbij driehonderd joden werden opgepakt, die naar _____ concentratiekamp werden afgevoerd. Hierop brak _____ spoorwegstaking uit die met veel militair vertoon na twee dagen werd gebroken. Het was gedurende _____ oorlog _____ enige openlijke protest tegen _____ jodenvervolging in Europa.

In _____ loop van _____ oorlog zijn meer dan honderdduizend joden, ruim 75 procent van _____ Nederlandse joodse bevolking, in Duitse concentratiekampen omgekomen. Veel joden trachtten aan _____ vervolging te ontkomen door onder te duiken. Onder hen was ook _____ familie Frank. _____ dertienjarige meisje Anne Frank schreef over die periode haar later wereldberoemd geworden dagboek ‘_____ Achterhuis’.

Op 6 juni 1944 landden _____ geallieerden in Normandië. In september waren _____ troepen opgerukt tot in België en werd zuidelijk Nederland bevrijd. Bij Arnhem werd door _____ Canadees-Brits luchtlandingsleger _____ grote operatie uitgevoerd om in één keer _____ grote rivieren over te steken richting Duitsland. Deze poging mislukte, waardoor _____ noordelijke en westelijke provincies _____ moeilijke winter moesten zien door te komen. In deze ‘Hongerwinter’ stierven alsnog duizenden mensen als gevolg van ondervoeding en kou.

In maart 1945, toen _____ bevrijdingsoffensief weer op gang kwam, bevrijdden Canadese soldaten _____ oosten en noorden van Nederland, dit soms na hevige strijd. In _____ voorjaar van 1945 werd heel Nederland bevrijd. Op 5 mei 1945 ondertekende generaal

Blaskowitz in aanwezigheid van _____ Canadese generaal Foulkes en prins Bernhard _____ capitulatie. Elk jaar wordt in Nederland _____ bevrijding gevierd. Op _____ dag ervoor worden _____ oorlogsslachtoffers officieel herdacht, onder meer door middel van _____ kranslegging bij _____ nationale monument op _____ Dam in Amsterdam door Hare Majesteit Koningin Beatrix.

Oefening 9: lidwoorden 2

Vul het juiste lidwoord (óf géén lidwoord!) in. Ben je klaar? Vergelijk dan je antwoorden met de originele tekst (pag. 1 - 3)

_____ Duitse bezetting was in _____ eerste maanden relatief rustig verlopen. Nederland (evenals Noorwegen) kreeg in tegenstelling tot _____ andere landen _____ burgerlijk bestuur. _____ Duitsers zagen in _____ Nederlanders _____ broedervolk, dat _____ zekere ideologische verbondenheid had met Duitsland. Toen _____ beoogde ‘nazificering’ niet snel genoeg tot stand kwam veranderde _____ karakter van _____ bezetting. _____ politieke partijen werden ontbonden en er kwamen _____ anti-joodse maatregelen. Vooral in Amsterdam leidde dit tot _____ relletjes, waarbij aan _____ Duitse zijde _____ dode viel. _____ gevolg was _____ razzia waarbij driehonderd joden werden opgepakt, die naar _____ concentratiekamp werden afgevoerd. Hierop brak _____ spoorwegstaking uit die met veel militair vertoon na twee dagen werd gebroken. Het was gedurende _____ oorlog _____ enige openlijke protest tegen _____ jodenvervolging in Europa.

In _____ loop van _____ oorlog zijn meer dan honderdduizend joden, ruim 75 procent van _____ Nederlandse joodse bevolking, in _____ Duitse concentratiekampen omgekomen. Veel joden trachtten aan _____ vervolging te ontkomen door onder te duiken. Onder hen was ook _____ familie Frank. _____ dertienjarige meisje Anne Frank schreef over die periode haar later wereldberoemd geworden dagboek ‘_____ Achterhuis’.

Op 6 juni 1944 landden _____ geallieerden in Normandië. In september waren _____ troepen opgerukt tot in België en werd _____ zuidelijk Nederland bevrijd. Bij Arnhem werd door _____ Canadees-Brits luchtlandingsleger _____ grote operatie uitgevoerd om in één keer _____ grote rivieren over te steken richting Duitsland. Deze poging mislukte, waardoor _____ noordelijke en westelijke provincies _____ moeilijke winter moesten zien door te komen. In deze ‘Hongerwinter’ stierven alsnog _____ duizenden mensen als gevolg van _____ ondervoeding en _____ kou.

In maart 1945, toen _____ bevrijdingsoffensief weer op gang kwam, bevrijdden _____ Canadese soldaten _____ oosten en noorden van Nederland, dit soms na _____ hevige strijd. In _____ voorjaar van 1945 werd heel Nederland bevrijd. Op 5 mei 1945 ondertekende _____ generaal Blaskowitz in aanwezigheid van _____ Canadese generaal Foulkes en _____ prins Bernhard _____ capitulatie. Elk jaar wordt in Nederland

_____ bevrijding gevierd. Op _____ dag ervoor worden _____ oorlogsslachtoffers officieel herdacht, onder meer door _____ middel van _____ kranslegging bij _____ nationale monument op _____ Dam in Amsterdam door Hare Majesteit Koningin Beatrix.

Antwoorden oefening 1 en 2:

Oefening 1:

- 1 B
- 2 A
- 3 B

Oefening 2:

- 1 B
- 2 C
- 3 A
- 4 D

Geschiedenis 2: de jaren '90

Oefening 1: globaal lezen

Lees deze tekst in maximaal 8 minuten. Geef daarna antwoord op de vragen.

In het najaar van 1996 ontdekt de buitenlandse pers het 'poldermodel'. Er verschijnen lovende artikelen over de manier waarop de Nederlandse overheid de economie heeft hervormd en de sociale verzekeringen gesaneerd. Daarbij worden meer banen gecreëerd dan in de VS, mede door de langdurige loonmatiging en de flexibele arbeidsmarkt.

5 Wim Kok, de minister-president van het eerste Paarse kabinet (1994-1998), is een man die zijn weg het liefst door het midden zoekt. Nu zijn Nederlanders van oudsher mensen die doorgaans rustig en weloverwogen met elkaar in debat gaan en de consensus zoeken in plaats van elkaars tegenstellingen. Hierdoor wordt de Nederlandse politiek ook wel als 'saai' gekenschetst.

10 Ten tijde van het eerste kabinet-Lubbers was Wim Kok voorzitter van het Nederlandse Verbond van Vakbewegingen en in die functie mede verantwoordelijk voor de afspraken tot loonmatiging en werktijdverkorting met de werkgeversorganisaties. Wim Kok, een door en door socialist, was in die tijd al geen mens die de barricaden beklom om luidkeels stakende vakbondsleden toe te spreken. Hij zocht en vond vaak zijn gelijk in het overleg. Op die wijze leidde hij ook het eerste Paarse kabinet. Het motto van het kabinet-Kok luidde 'werk, werk en nog eens werk'. In dat streven naar meer werkgelegenheid slaagde dit kabinet duidelijk. Van 15 1994 tot 2000 vonden meer dan een half miljoen mensen een baan. Deze toename van de werkgelegenheid met gemiddeld 2,6 procent per jaar lag ruim boven de gemiddelde 20 werkgelegenheids groei in de Europese Unie (0,6 procent) en de Verenigde Staten (1,7 procent). In de periode 1989-1998 steeg de werkzame beroepsbevolking zelfs met 1,2 miljoen personen (+22 procent).

25 Nederland staat bekend om zijn overlegeconomie, die ook wel wordt aangeduid als het 'poldermodel'. Structureel en intensief overleg tussen vakbonden, bedrijfsleven en overheid is het kenmerk van dit poldermodel. De economische stabiliteit die hierdoor in stand wordt gehouden is een van de grote voordelen. Om de grote werkloosheid terug te dringen sloten de overheid, werkgevers en werknemers in 1982 een akkoord dat zich richtte op herstel van de 30 werkgelegenheid door loonkostenmatiging. De voedingsbodem voor de goede prestatie in de afgelopen jaren werd al begin jaren tachtig gelegd. Dat beleid werd afgestemd op het gezond maken van de economie. Sinds die tijd hebben drie belangrijke beleidsveranderingen de

Nederlandse economie sterk gewijzigd. De eerste wijziging was beheersing van de collectieve uitgaven, om zo het overheidstekort en de lastendruk voor het bedrijfsleven te verminderen. Hierdoor kwamen de inflatie en rente op een laag niveau. Een tweede belangrijke
35 beleidswijziging was het streven naar loonkostenmatiging. Hiervoor sloten werkgevers en werknemers in 1982 het Akkoord van Wassenaar, dat zich richtte op werkgelegenheidsherstel door loonkostenmatiging. De derde beleidswijziging die begin jaren tachtig werd ingezet, was een forse herziening van het stelsel van sociale zekerheid. Hierdoor ontstond er een groter
40 verschil tussen mensen met een uitkering en werkenden, waardoor de prikkel om werk te zoeken werd gestimuleerd.

Het Nederlandse poldermodel heeft wereldwijd grote aandacht getrokken, mede door de voortreffelijke economische prestaties die hieruit voortkwamen. De Nederlandse economie presteerde in de afgelopen jaren dan ook opvallend goed. De gemiddelde groei van de
45 economie met 3,2 procent per jaar in de periode 1994-1998 was ruimschoots hoger dan het gemiddelde van de Europese Unie (2,5 procent) en evenaarde die van de Verenigde Staten. Volgens sommige Nederlandse historici is het begrip ‘poldermodel’ afkomstig uit de 17e eeuw. Dit was een tijd dat er in Nederland veel ‘droogmakerijen’, polders dus, werden aangelegd, die daarna ook moesten worden onderhouden. Daarbij was – en is nog steeds –
50 veel overleg nodig tussen veel partijen, zoals overheden, landeigenaren en waterschappen. Zo willen de waterschappen het overtollige water zo snel mogelijk weg hebben, boeren willen een laag grondwaterpeil, maar natuurbeschermers weer juist een hoog grondwaterpeil enzovoort. Begrip voor elkaars standpunt is dan ook onontbeerlijk om delen van Nederland niet (weer) onder water te laten lopen. Nederlanders hebben het overleg en het zoeken naar
55 consensus in hun genen zitten, vandaar ook dat de ‘overlegeconomie’ juist in Nederland is uitgevonden.

Vragen:

1. **Wat is het belangrijkste onderwerp van deze tekst?**
 - a De rol van Wim Kok in de recente politieke geschiedenis
 - b De economie van Nederland tijdens de Paarse kabinetten
 - c Het poldermodel
 - d Hoe Nederland door het buitenland gezien wordt

2. **Welke term geeft het beste het karakter van deze tekst weer?**
 - a academisch
 - b neutraal
 - c positief
 - d betogend
 - e kritisch

3. **Wordt er in deze tekst – expliciet of impliciet – kritiek gegeven op Nederland of Nederlanders?**
 - a ja
 - b nee
 - c wel impliciet, maar niet expliciet

Oefening 2: begrijpend lezen

Lees de tekst nog een keer goed door en geef antwoord op de vragen.

Vragen:

1. **Wanneer is volgens de tekst de basis voor het succes van het poldermodel gelegd?**
 - a In het najaar van 1996.
 - b Tijdens het eerste Paarse kabinet.
 - c Begin jaren tachtig.
 - d Van 1994 tot 2000.

2. **Worden er in de tekst ook nadelen van of kritiek op het poldermodel genoemd?**
 - a Ja, er wordt teveel gestaakt.
 - b Ja, de loonkostenmatiging.
 - c Ja, het poldermodel werkte langzaam en was duur.
 - d Eigenlijk niet; hoogstens dat sommige mensen de Nederlandse politiek saai vinden.

3. **Wat zijn volgens de tekst de belangrijkste deelnemers aan het overleg in het poldermodel?**
 - a Wim Kok en het kabinet-Lubbers.
 - b Het eerste Paarse kabinet en de Nederlandse politiek.
 - c Werkgevers en werknemers.
 - d Vakbonden, bedrijfsleven en overheid.

4. **Welke drie veranderingen zijn volgens de tekst de oorzaak van het economische succes van het poldermodel?**
 - a Beheersing van de collectieve uitgaven, loonkostenmatiging en herziening van het stelsel van sociale zekerheid.
 - b Het motto 'werk, werk en nog eens werk', de flexibele arbeidsmarkt en de lage inflatie.
 - c Het accoord van Wassenaar, de internationale handel en het beleid van het eerste Paarse kabinet.
 - d Het stijgen van de beroepsbevolking, de loonkostenmatiging en de lagere uitkeringen.

5. **Wat waren volgens de tekst de gevolgen van de beheersing van de collectieve uitgaven?**
 - a De werkgelegenheid groeide, de inflatie daalde en het verschil tussen mensen met een uitkering en werkenden werd groter.
 - b De overheid had minder geld tekort, de kosten voor bedrijven werden minder en de inflatie en de rente daalden.
 - c De economie groeide met 3,2% per jaar en meer dan een half miljoen mensen vonden een baan.
 - d Loonkostenmatiging en herziening van het stelsel van sociale zekerheid werden mogelijk.

Oefening 3: titel en alinea's, kernzinnen, samenvatting.

- Geef deze tekst een titel.
- verdeel de tekst in vier alinea's. Laat tussen de alinea's een regel open.
- Geef elke alinea een 'kopje': een titel die de inhoud van de alinea het beste weergeeft.
- Schrijf daarna zo kort mogelijk (als het kan in één zin) de 'kern' (de belangrijkste inhoud) van elke alinea op.

Titel: _____

Wim Kok, de minister-president van het eerste Paarse kabinet (1994-1998), is een man die zijn weg het liefst door het midden zoekt. Nu zijn Nederlanders van oudsher mensen die doorgaans rustig en weloverwogen met elkaar in debat gaan en de consensus zoeken in plaats van elkaars tegenstellingen. Hierdoor wordt de Nederlandse politiek ook wel als 'saai' gekenschetst. Ten tijde van het eerste kabinet-Lubbers was Wim Kok voorzitter van het Nederlandse Verbond van Vakbewegingen en in die functie mede verantwoordelijk voor de afspraken tot loonmatiging en werktijdverkorting met de werkgeversorganisaties. Wim Kok, een door en door socialist, was in die tijd al geen mens die de barricaden beklom om luidkeels stakende vakbondsleden toe te spreken. Hij zocht en vond vaak zijn gelijk in het overleg. Op die wijze leidde hij ook het eerste Paarse kabinet. Het motto van het kabinet-Kok luidde 'werk, werk en nog eens werk'. In dat streven naar meer werkgelegenheid slaagde dit kabinet duidelijk. Van 1994 tot 2000 vonden meer dan een half miljoen mensen een baan. Deze toename van de werkgelegenheid met gemiddeld 2,6 procent per jaar lag ruim boven de gemiddelde werkgelegenheids groei in de Europese Unie (0,6 procent) en de Verenigde Staten (1,7 procent). In de periode 1989-1998 steeg de werkzame beroepsbevolking zelfs met 1,2 miljoen personen (+22 procent). Nederland staat bekend om zijn overlegeconomie, die ook wel wordt aangeduid als het 'poldermodel'. Structureel en intensief overleg tussen vakbonden, bedrijfsleven en overheid is het kenmerk van dit poldermodel. De economische stabiliteit die hierdoor in stand wordt gehouden is een van de grote voordelen. Om de grote werkloosheid terug te dringen sloten de overheid, werkgevers en werknemers in 1982 een akkoord dat zich richtte op herstel van de werkgelegenheid door loonkostenmatiging. De voedingsbodem voor de goede prestatie in de afgelopen jaren werd al begin jaren tachtig gelegd. Dat beleid werd afgestemd op het gezond maken van de economie. Sinds die tijd hebben drie belangrijke beleidsveranderingen de Nederlandse economie sterk gewijzigd. De eerste wijziging was beheersing van de collectieve uitgaven, om zo het overheidstekort en de lastendruk voor het bedrijfsleven te verminderen. Hierdoor kwamen de inflatie en rente op een laag niveau. Een tweede belangrijke beleidswijziging was het streven naar loonkostenmatiging. Hiervoor sloten werkgevers en werknemers in 1982 het Akkoord van Wassenaar, dat zich richtte op werkgelegenheidsherstel door loonkostenmatiging. De derde beleidswijziging die begin jaren tachtig werd ingezet, was een forse herziening van het stelsel van sociale zekerheid. Hierdoor ontstond er een groter verschil tussen mensen met een uitkering en werkenden, waardoor de prikkel om werk te zoeken werd gestimuleerd. Het Nederlandse poldermodel heeft wereldwijd grote aandacht getrokken, mede door de voortreffelijke economische prestaties die hieruit voortkwamen. De Nederlandse economie presteerde in de afgelopen jaren dan ook opvallend goed. De gemiddelde groei van de economie met 3,2 procent per jaar in de periode 1994-1998 was ruimschoots hoger dan het

gemiddelde van de Europese Unie (2,5 procent) en evenaarde die van de Verenigde Staten. Volgens sommige Nederlandse historici is het begrip ‘poldermodel’ afkomstig uit de 17e eeuw. Dit was een tijd dat er in Nederland veel ‘droogmakerijen’, polders dus, werden aangelegd, die daarna ook moesten worden onderhouden. Daarbij was – en is nog steeds – veel overleg nodig tussen veel partijen, zoals overheden, landeigenaren en waterschappen. Zo willen de waterschappen het overtollige water zo snel mogelijk weg hebben, boeren willen een laag grondwaterpeil, maar natuurbeschermers weer juist een hoog grondwaterpeil enzovoort. Begrip voor elkaars standpunt is dan ook onontbeerlijk om delen van Nederland niet (weer) onder water te laten lopen. Nederlanders hebben het overleg en het zoeken naar consensus in hun genen zitten, vandaar ook dat de ‘overlegeconomie’ juist in Nederland is uitgevonden.

Kernzinnen bij de alinea’s:

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

Schrijf nu in maximaal 6 zinnen een inleiding bij deze tekst.

Vergelijk nu je antwoord met de 1^e alinea van de originele tekst (pag. 1).

Heb je dezelfde informatie gekozen als de originele tekst?

Zo nee, wat is het verschil? Welke versie vind je beter, de originele of jouw eigen versie? Waarom vind je dat?

Schrijf nu in maximaal 250 woorden een samenvatting van de tekst.

Oefening 4: preposities

Vul de juiste preposities in. Ben je klaar? Vergelijk dan je antwoorden met de originele tekst (pag. 1 - 2).

_____ het najaar _____ 1996 ontdekt de buitenlandse pers het ‘poldermodel’.
Er verschijnen lovende artikelen _____ de manier waar _____ de Nederlandse overheid de economie heeft hervormd en de sociale verzekeringen gesaneerd.
Daar4 _____ worden meer banen gecreëerd dan 5 _____ de VS, mede
6 _____ de langdurige loonmatiging en de flexibele arbeidsmarkt.
Wim Kok, de minister-president _____ het eerste Paarse kabinet (1994-1998), is een man die zijn weg het liefst _____ het midden zoekt. Nu zijn Nederlanders _____ oudsher mensen die doorgaans rustig en weloverwogen _____ elkaar _____ debat gaan en de consensus zoeken _____ plaats _____ elkaars tegenstellingen. Hier _____ wordt de Nederlandse politiek ook wel als ‘saai’ gekenschetst.
_____ tijde _____ het eerste kabinet-Lubbers was Wim Kok voorzitter _____ het Nederlandse Verbond van Vakbewegingen en _____ die functie mede verantwoordelijk _____ de afspraken _____ loonmatiging en werktijdverkorting _____ de werkgeversorganisaties. Wim Kok, een door en door socialist, was _____ die tijd al geen mens die de barricaden beklom om luidkeels stakende vakbondsleden toe te spreken. Hij zocht en vond vaak zijn gelijk _____ het overleg. _____ die wijze leidde hij ook het eerste Paarse kabinet. Het motto _____ het kabinet-Kok luidde ‘werk, werk en nog eens werk’. _____ dat streven _____ meer werkgelegenheid slaagde dit kabinet duidelijk. _____ 1994 _____ 2000 vonden meer dan een half miljoen mensen een baan. Deze toename _____ de werkgelegenheid _____ gemiddeld 2,6 procent per jaar lag ruim _____ de gemiddelde werkgelegenheids groei _____ de Europese Unie (0,6 procent) en de Verenigde Staten (1,7 procent). _____ de periode 1989-1998 steeg de werkzame beroepsbevolking zelfs _____ 1,2 miljoen personen (+22 procent).
Nederland staat bekend _____ zijn overlegeconomie, die ook wel wordt aangeduid als het ‘poldermodel’. Structureel en intensief overleg _____ vakbonden, bedrijfsleven en overheid is het kenmerk _____ dit poldermodel. De economische stabiliteit die hier _____ stand wordt gehouden is een _____ de grote

voordelen. Om de grote werkloosheid terug te dringen sloten de overheid, werkgevers en werknemers _____ 1982 een akkoord dat zich richtte _____ herstel _____ de werkgelegenheid _____ loonkostenmatiging. De voedingsbodem _____ de goede prestatie in de afgelopen jaren werd al begin jaren tachtig gelegd.

Oefening 5: adjectiva

Vul de goede vorm van het adjectief in. Ben je klaar? Vergelijk dan je antwoorden met de originele tekst (pag. 1 en 2)

In het najaar van 1996 ontdekt de **[buitenlands]** _____ pers het 'poldermodel'. Er verschijnen **[lovend]** _____ artikelen over de manier waarop de **[Nederlands]** _____ overheid de economie heeft hervormd en de **[sociaal]** _____ verzekeringen gesaneerd. Daarbij worden meer banen gecreëerd dan in de VS, mede door de **[langdurig]** _____ loonmatiging en de **[flexibel]** _____ arbeidsmarkt.

Wim Kok, de minister-president van het **[eerst]** _____ **[Paars]** _____ kabinet (1994-1998), is een man die zijn weg het liefst door het midden zoekt. Nu zijn Nederlanders van oudsher mensen die doorgaans rustig en weloverwogen met elkaar in debat gaan en de consensus zoeken in plaats van elkaars tegenstellingen. Hierdoor wordt de **[Nederlands]** _____ politiek ook wel als 'saai' gekenschetst.

Ten tijde van het **[eerst]** _____ kabinet-Lubbers was Wim Kok voorzitter van het **[Nederlands]** _____ Verbond van Vakbewegingen en in die functie mede verantwoordelijk voor de afspraken tot loonmatiging en werktijdverkorting met de werkgeversorganisaties. Wim Kok, een door en door socialist, was in die tijd al geen mens die de barricaden beklom om luidkeels **[stakend]** _____ vakbondsleden toe te spreken. Hij zocht en vond vaak zijn gelijk in het overleg. Op die wijze leidde hij ook het **[eerst]** _____ **[Paars]** _____ kabinet. Het motto van het kabinet-Kok luidde 'werk, werk en nog eens werk'. In dat streven naar meer werkgelegenheid slaagde dit kabinet duidelijk. Van 1994 tot 2000 vonden meer dan een half miljoen mensen een baan. Deze toename van de werkgelegenheid met gemiddeld 2,6 procent per jaar lag ruim boven de **[gemiddeld]** _____ werkgelegenheidsgroei in de **[Europees]** _____ Unie (0,6 procent) en de **[Verenigd]** _____ Staten (1,7 procent). In de periode 1989-1998 steeg de **[werkzaam]** _____ beroepsbevolking zelfs met 1,2 miljoen personen (+22 procent).

Nederland staat bekend om zijn overlegeconomie, die ook wel wordt aangeduid als het 'poldermodel'. [**Structureel**] _____ en [**intensief**] _____ overleg tussen vakbonden, bedrijfsleven en overheid is het kenmerk van dit poldermodel. De [**economisch**] _____ stabiliteit die hierdoor in stand wordt gehouden is een van de [**groot**] _____ voordelen. Om de [**groot**] _____ werkloosheid terug te dringen sloten de overheid, werkgevers en werknemers in 1982 een akkoord dat zich richtte op herstel van de werkgelegenheid door loonkostenmatiging. De voedingsbodem voor de [**goed**] _____ prestatie in de [**afgelopen**] _____ jaren werd al begin jaren tachtig gelegd. Dat beleid werd afgestemd op het gezond maken van de economie. Sinds die tijd hebben drie [**belangrijk**] _____ beleidsveranderingen de [**Nederlands**] _____ economie sterk gewijzigd. De [**eerst**] _____ wijziging was beheersing van de [**collectief**] _____ uitgaven, om zo het overheidstekort en de lastendruk voor het bedrijfsleven te verminderen. Hierdoor kwamen de inflatie en rente op een [**laag**] _____ niveau. Een tweede [**belangrijk**] _____ beleidswijziging was het streven naar loonkostenmatiging. Hiervoor sloten werkgevers en werknemers in 1982 het Akkoord van Wassenaar, dat zich richtte op werkgelegenheidsherstel door loonkostenmatiging. De derde beleidswijziging die begin jaren tachtig werd ingezet, was een [**fors**] _____ herziening van het stelsel van [**sociaal**] _____ zekerheid. Hierdoor ontstond er een [**groter**] _____ verschil tussen mensen met een uitkering en werkenden, waardoor de prikkel om werk te zoeken werd gestimuleerd.

Het [**Nederlands**] _____ poldermodel heeft wereldwijd [**groot**] _____ aandacht getrokken, mede door de [**voortreffelijk**] _____ [**economisch**] _____ prestaties die hieruit voortkwamen. De [**Nederlands**] _____ economie presteerde in de afgelopen jaren dan ook opvallend goed. De [**gemiddeld**] _____ groei van de economie met 3,2 procent per jaar in de periode 1994-1998 was ruimschoots hoger dan het gemiddelde van de [**Europees**] _____ Unie (2,5 procent) en evenaarde die van de [**Verenigd**] _____ Staten.

Volgens sommige [**Nederlands**] _____ historici is het begrip 'poldermodel' afkomstig uit de 17e eeuw. Dit was een tijd dat er in Nederland veel 'droogmakerijen', polders dus, werden aangelegd, die daarna ook moesten worden onderhouden. Daarbij was - en is nog steeds - veel overleg nodig tussen veel partijen, zoals overheden, landeigenaren en waterschappen. Zo willen de waterschappen het [**overtollig**] _____ water zo snel mogelijk weg hebben, boeren willen een [**laag**] _____ grondwaterpeil, maar natuurbeschermers weer juist een [**hoog**] _____ grondwaterpeil enzovoort. Begrip voor elkaars standpunt is dan ook onontbeerlijk om delen van Nederland niet (weer) onder water te laten lopen. Nederlanders hebben het overleg en het zoeken naar consensus in hun genen zitten, vandaar ook dat de 'overlegeconomie' juist in Nederland is uitgevonden.

Oefening 6: verleden tijden 1

Oefening 7 en 8 zijn allebei oefeningen over de verleden tijd. Oefening 7 is de makkelijkste, oefening 8 de moeilijkste. Je kunt allebei de oefeningen doen, of je kunt er één kiezen.

Vul de verleden tijden in. Ben je klaar? Vergelijk dan je antwoorden met de originele tekst (pag. 1 - 3)

Ten tijde van het eerste kabinet-Lubbers **[zijn]** _____ Wim Kok voorzitter van het Nederlandse Verbond van Vakbewegingen en in die functie mede verantwoordelijk voor de afspraken tot loonmatiging en werktijdverkorting met de werkgeversorganisaties. Wim Kok, een door en door socialist, **[zijn]** _____ in die tijd al geen mens die de barricaden **[beklimmen]** _____ om luidkeels stakende vakbondsleden toe te spreken. Hij **[zoeken]** _____ en **[vinden]** _____ vaak zijn gelijk in het overleg. Op die wijze **[leiden]** _____ hij ook het eerste Paarse kabinet. Het motto van het kabinet-Kok **[luiden]** _____ 'werk, werk en nog eens werk'. In dat streven naar meer werkgelegenheid **[slagen]** _____ dit kabinet duidelijk. Van 1994 tot 2000 **[vinden]** _____ meer dan een half miljoen mensen een baan. Deze toename van de werkgelegenheid met gemiddeld 2,6 procent per jaar **[liggen]** _____ ruim boven de gemiddelde werkgelegenheidsgroei in de Europese Unie (0,6 procent) en de Verenigde Staten (1,7 procent). In de periode 1989-1998 **[stijgen]** _____ de werkzame beroepsbevolking zelfs met 1,2 miljoen personen (+22 procent). Nederland staat bekend om zijn overlegeconomie, die ook wel wordt aangeduid als het 'poldermodel'. Structureel en intensief overleg tussen vakbonden, bedrijfsleven en overheid is het kenmerk van dit poldermodel. De economische stabiliteit die hierdoor in stand wordt gehouden is een van de grote voordelen. Om de grote werkloosheid terug te dringen **[sluiten]** _____ de overheid, werkgevers en werknemers in 1982 een akkoord dat zich **[richten]** _____ op herstel van de werkgelegenheid door loonkostenmatiging. De voedingsbodem voor de goede prestatie in de afgelopen jaren **[worden]** _____ al begin jaren tachtig gelegd. Dat beleid **[worden]** _____ afgestemd op het gezond maken van de economie. Sinds die tijd hebben drie belangrijke beleidsveranderingen de Nederlandse economie sterk gewijzigd. De eerste wijziging **[zijn]** _____ beheersing van de collectieve uitgaven, om zo het overheidstekort en de lastendruk voor het bedrijfsleven te verminderen. Hierdoor **[komen]** _____ de

inflatie en rente op een laag niveau. Een tweede belangrijke beleidswijziging **[zijn]** _____ het streven naar loonkostenmatiging. Hiervoor **[sluiten]** _____ werkgevers en werknemers in 1982 het Akkoord van Wassenaar, dat zich **[richten]** _____ op werkgelegenheidsherstel door loonkostenmatiging. De derde beleidswijziging die beginjaren tachtig **[worden]** _____ ingezet, **[zijn]** _____ een forse herziening van het stelsel van sociale zekerheid. Hierdoor **[ontstaan]** er een groter verschil tussen mensen met een uitkering en werkenden, waardoor de prikkel om werk te zoeken **[worden]** _____ gestimuleerd.

Het Nederlandse poldermodel heeft wereldwijd grote aandacht getrokken, mede door de voortreffelijke economische prestaties die hieruit **[voortkomen]** _____. De Nederlandse economie **[presteren]** _____ in de afgelopen jaren dan ook opvallend goed. De gemiddelde groei van de economie met 3,2 procent per jaar in de periode 1994-1998 **[zijn]** _____ ruimschoots hoger dan het gemiddelde van de Europese Unie (2,5 procent) en **[evenaren]** _____ die van de Verenigde Staten.

Oefening 7: verleden tijden 2

Vul de verleden tijden in op de juiste plaats. Ben je klaar? Vergelijk dan je antwoorden met de originele tekst (pag. 1 - 3)

was

[zijn] Ten tijde van het eerste kabinet-Lubbers | Wim Kok voorzitter van het Nederlandse Verbond van Vakbewegingen en in die functie mede verantwoordelijk voor de afspraken tot loonmatiging en werktijdverkorting met de werkgeversorganisaties. Wim Kok, een door en door socialist, [zijn] in die tijd al geen mens [beklimmen] die de barricaden om luidkeels stakende vakbondsleden toe te spreken. [zoeken] [vinden] Hij en vaak zijn gelijk in het overleg. [leiden] Op die wijze hij ook het eerste Paarse kabinet. [luiden] Het motto van het kabinet-Kok 'werk, werk en nog eens werk'. [slagen] In dat streven naar meer werkgelegenheid dit kabinet duidelijk. [vinden] Van 1994 tot 2000 meer dan een half miljoen mensen een baan. [liggen] Deze toename van de werkgelegenheid met gemiddeld 2,6 procent per jaar ruim boven de gemiddelde werkgelegenheidsgroei in de Europese Unie (0,6 procent) en de Verenigde Staten (1,7 procent). [stijgen] In de periode 1989-1998 de werkzame beroepsbevolking zelfs met 1,2 miljoen personen (+22 procent).

Nederland staat bekend om zijn overlegeconomie, die ook wel wordt aangeduid als het 'poldermodel'. Structureel en intensief overleg tussen vakbonden, bedrijfsleven en overheid is het kenmerk van dit poldermodel. De economische stabiliteit die hierdoor in stand wordt gehouden is een van de grote voordelen. [sluiten] Om de grote werkloosheid terug te dringen de overheid, werkgevers en werknemers in 1982 een akkoord [richten] dat zich op herstel van de werkgelegenheid door loonkostenmatiging. [worden] De voedingsbodem voor de goede prestatie in de afgelopen jaren al beginjaren tachtig gelegd. [worden] Dat beleid afgestemd op het gezond maken van de economie. Sinds die tijd hebben drie belangrijke beleidsveranderingen de Nederlandse economie sterk gewijzigd. [zijn] De eerste wijziging beheersing van de collectieve uitgaven, om zo het overheidstekort en de lastendruk voor het bedrijfsleven te

verminderen. **[komen]** Hierdoor de inflatie en rente op een laag niveau. **[zijn]** Een tweede belangrijke beleidswijziging het streven naar loonkostenmatiging. **[sluiten]** Hiervoor werkgevers en werknemers in 1982 het Akkoord van Wassenaar, **[richten]** dat zich op werkgelegenheidsherstel door loonkostenmatiging. **[worden]** De derde beleidswijziging die begin jaren tachtig ingezet, **[zijn]** een forse herziening van het stelsel van sociale zekerheid. **[ontstaan]** Hierdoor er een groter verschil tussen mensen met een uitkering en werkenden, **[worden]** waardoor de prikkel om werk te zoeken gestimuleerd.

Het Nederlandse poldermodel heeft wereldwijd grote aandacht getrokken, **[voortkomen]** mede door de voortreffelijke economische prestaties die hieruit. **[presteren]** De Nederlandse economie in de afgelopen jaren dan ook opvallend goed. **[zijn]** De gemiddelde groei van de economie met 3,2 procent per jaar in de periode 1994-1998 ruimschoots hoger dan het gemiddelde van de Europese Unie (2,5 procent) **[evenaren]** en die van de Verenigde Staten.

Antwoorden oefening 1 en 2:

Oefening 1:

- 1 C
- 2 C
- 3 B

Oefening 2:

- 1 C In het derde stukje tekst wordt uitgelegd wat het poldermodel is: een ‘overlegeconomie’ (regel 24), en wie er aan het overleg meedoen (‘vakbonden, bedrijfsleven en overheid’, regel 25). Het antwoord op de vraag vind je in regel 29-30: ‘De voedingsbodem voor de goede prestatie in de afgelopen jaren werd al begin jaren tachtig gelegd.’
- 2 D Deze tekst is erg positief over het poldermodel; er worden eigenlijk alleen maar voordelen genoemd: de werkgelegenheid groeide spectaculair (regel 17-22), het zorgde voor ‘economische stabiliteit’ (regel 26) en voor ‘voortreffelijke economische prestaties’ (regel 43).
Controversiële maatregelen worden in deze tekst neutraal omschreven als ‘beleidsveranderingen’ (regel 31). Er worden drie beleidsveranderingen beschreven: ‘beheersing van de collectieve uitgaven’ (regel 32-33): een wat neutralere term voor ‘bezuinigingen’, ‘loonkostenmatiging’ (regel 35): afspraken om de lonen niet te veel te laten stijgen, en ‘een forse herziening van het stelsel van sociale zekerheid’ (regel 38): het verlagen en minder toegankelijk maken van uitkeringen. Op deze maatregelen kwam natuurlijk kritiek, maar de felste kritiek kwam op het gebied van de integratie: o.a. Pim Fortuin en later Rita Verdonk, Ayaan Hirsi Ali en Geert Wilders verweten de ‘Polderpartijen’ een slappe houding tegenover moslimfundamentalisten, het ontkennen van problemen met integratie in de grote steden en het negeren van grote groepen autochtone kiezers, die de problemen zat waren.
- 3 D Het juiste antwoord vind je in regel 25-26: ‘Structureel en intensief overleg tussen vakbonden, bedrijfsleven en overheid is het kenmerk van dit poldermodel.’
- 4 A Het juiste antwoord vind je in regel 32-33: ‘beheersing van de collectieve uitgaven’, regel 35: ‘loonkostenmatiging’, en regel 38: ‘een forse herziening van het stelsel van sociale zekerheid’.
- 5 B Het juiste antwoord vind je in regel 33-35: ‘De eerste wijziging was beheersing van de collectieve uitgaven, om zo het overheidstekort en de lastendruk voor het bedrijfsleven te verminderen. Hierdoor kwamen de inflatie en rente op een laag niveau.’

Tekst 3: Klein meisje, eeuwenoud

Klein meisje, eeuwenoud

Carole Vos

Het kleine meisje kroop op handen en voeten dwars door de struiken, zo kwam ze aan. Het gezichtje was groen. Het enige, het echte waarachtige algengroen had haar bijna egaal groen gekleurd.

‘Dato’, zei ze met een smekend stemmetje, ‘Dato.’ En omdat ze twee handen tegelijk uitstrekke naar Jona, trok die zich verschrikt terug.

Ze moesten hun handen thuishouden, dat moesten ze nu maar eens voorgoed weten.

‘Dato, ik wil naar Dato,’ huilde het groene kind.

Ze krabbelde overeind en zette een stap in Jona’s richting.

‘Dato, haha, een wasmiddel. Dan zul je toch naar de winkel moeten.’

Maar het kind liep hem voorbij. Ze liep regelrecht naar het kasteel. Ze liep er regelrecht op af. ‘Privé!’ krijste Jona, ‘het is hier privé. Weg jij.’

‘Dato!’

Ze liep naar het kamertje rechtsonder. Alsof ze het dagelijks deed, klom ze handig op het traliewerk. Ze wrong zich tussen de smeedijzeren figuren door.

‘Dato?’

Ze bewoog haar hoofdje zo, dat ze alle hoeken van het kamertje kon onderzoeken. Dat werd Jona toch wel te gortig. Hij rende op haar af en begon aan haar benen te trekken.

‘Weg daar. Dat is onze logeerkamer. Doe niet zo onbeschoft. Schiet op. Kom eraf, anders sla ik je. Of ik roep de honden. Pas op, want we hebben tijgers hoor en die scheuren je uit elkaar.’

‘Dato, ik wil Dato.’

Ze keek hem aan. De zwarte haren hingen over het groene gezichtje geplakt. De tranen trokken lange sporen in het groen. Ja, het groen leek echt groen tot in de diepste poriën, ook van haar armen en handjes.

‘Zijn speelgoed ligt er nog. Dit is helemaal jullie logeerkamer niet,’ riep ze. Jona voelde zich zeer en zeer onzeker worden.

‘Kijk, zijn treintje... zijn blokken. Kijk dan zelf.’

Jona klom naast haar en keek het kamertje rond. Hij zag een hem onbekend houten treintje, hij zag blokken. Hij zag het logeerbed niet meer en ook het logeerkamertjeskastje niet. Hij zag wel

een poppenkast. En boeken, veel kinderboeken. Hij zag vaag pastelkleurig licht, waarvan hij niets begreep.

‘Ga mee naar mijn oma,’ zei Jona met een kleine stem. Dit was echt iets voor oma, zo’n klein groen meisje. Ze zou er stralend op af vliegen. Ze zou het aan haar hart drukken.

Mama was nooit een klein groen meisje geweest. Jammer, jammer. Jona wist wel zeker dat hij vandaag een hartewens van oma kon vervullen door haar een klein groen meisje te geven, waarvan niemand iets begreep en met een hekserig aanlegje. Soms komt zo iets nog voor, af en toe, bij kinderen die nogal afgezonderd opgroeien.

‘Kom,’ zei Jona.

‘Dato,’ snikte het meisje.

Jona hielp haar van de vensterbank af en dat deed hij alleen omdat hij het groene handje wilde voelen. Zou het koud zijn of warm? Het was warm en een tikje kleverig geworden door een mengsel van zand en tranen en misschien had ze rondkruipend ook wel een insect met haar handen verbrijzeld en ingewanden van insecten zijn altijd wat plakkerig in je handen.

‘Kom maar mee.’

Oma keek op van de brandnetels, waarin ze vredig ineengedoken zat.

‘Oma, oma, zij wil naar Dato.’

Oma stopte met het inwrijven van haar gave en toch oude maar o zo jonge armen met brandnetelblaren. Ze keek met ogen die groter dan ooit werden van verbazing naar het groene kind.

‘Maar ...’ begon oma. ‘Fiona,’ fluisterde ze tenslotte.

Ze drukte het meisje niet stralend van vreugde aan haar hart. Ze was niet verrukt zoals Jona had gehoopt. Toch gaf hij het groene kind echt als een kadootje. Dat viel tegen.

‘Asjeblijft oma, zij zoekt Dato.’

‘Dato!’

Een kleine snik. ‘Dato.’

‘Hoe oud ben jij?’ vroeg oma streng, wel héél streng aan het kadootje. Stille. Stille in de zon. Bloedhete zon. Zinderende lucht. Geen vleugje wind.

‘Nou?’ oma snauwde bijna.

‘Zesenzeventig,’ fluisterde het kleutertje.

Vragen bij ‘Klein meisje, eeuwenoud:

(Tip: vind je de vragen moeilijk? Kijk dan op: <http://www.taalmenu.nl>, niveau B2, Lezen, Tekst 3, en maak de meerkeuze-vragen!)

1. Is dit een realistisch verhaal? Waarom (niet)? Geef een paar voorbeelden.
2. Is het kleutertje echt 76 jaar?
3. Wat voor persoon is de oma, denk je? Waarom denk je dat?
4. Wat voor relatie heeft de oma met het groene meisje, denk je? Wat hebben ze met elkaar te maken, en welke rol speelt Dato daarbij?
5. Wie of wat is Dato, en wat weet oma daarvan?
6. Waarom is het meisje groen?
7. Hoe zal het verhaal verder gaan?

Klein meisje, eeuwenoud (vervolg)

Carole Vos

‘Als ik het niet dacht,’ zuchtte oma, ‘Fiona van Ramsbergen. Mijn God, niets is meer onmogelijk in deze tijd op deze plaats.’

Oma stond langzaam op. De brandnetels weken beleefd. Oma zette voorzichtig haar oude voeten neer, ze verpletterde niet één netel. Ze stond nu vlak voor het meisje en ze raakte met een vinger het betraande gezichtje aan.

‘Fiona, waar was je gebleven? Waar was je al die jaren?’

‘Dato. Ik wil Dato.’

‘Je ouders zijn van verdriet helemaal de vernieling ingegaan. Je vader dronk per dag een fles cognac. Je moeder heeft jaren rondgezworven om je te zoeken. Ze zijn nu natuurlijk allang dood. Wat hebben ze verdriet gehad.’

Oma keek met lichte ogen in de verte, in het heel verre van iets dat voorbij was. Vanuit het kasteel klonk een droevig, droevig soort huilen, dat Jona in zijn leven wel meer had gehoord. Hij had er meestal niet eens meer last van, ook al huilde niemand in het kasteel zo: papa niet, mama niet, ook opa en oma niet. Maar vandaag luisterde hij aandachtig en zijn gezicht kreeg het even koud. Het huilen klonk treuriger dan ooit.

‘Ik vind het allemaal nogal raar, oma,’ zei Jona.

‘Jij moet Thomas maar eens vragen, wie Fiona van Ramsbergen was... is,’ zei oma. Alsof ze hem dat zelf niet kon uitleggen.

‘Dato is hier niet,’ zei oma kortaf, ‘je weet Fiona, dat Dato hier niet is. Dato is nooit teruggevonden. Net zomin als jij trouwens. Maar waar was jij gebleven? Hoor je moeder eens huilen, Fiona van Ramsbergen, hoor je het? Zo heeft ze jaren gehuild om jou. Telkens als ze weer even terug was van weg geweest. Telkens als ze weer hoopvol, hoopvol terug naar het kasteel kwam omdat ze dacht dat er nu intussen wel een teken van jou zou zijn. Misschien zou je intussen gevonden zijn en dat vroeg ze dan ook elke keer aan die dronkenlap van een vader van je, haha, alsof hij nog wist waarover het ook alweer ging. Die zat daar maar met een nieuwe fles Franse cognac voor zich, alweer bijna leeg was die fles en alweer was hij wezenloos lachend zwaar dronken, die arme vader van jou en zij maar vragen: “Denk nu eens na, Frankus, is ze intussen echt niet even thuis geweest? Heb je niets gemerkt als je wakker werd ’s morgens? Heb je haar soms ’s nachts gehoord? Heb je haar spullen nergens zien slingeren? Heb je de gracht al laten dreggen, Frankus? Frankus, probeer eens even nuchter te

worden: HEB JIJ FIONA NOG GEZIEN FRANK? In een verloren moment misschien?”

Maar hij zat daar maar en dronk cognac.

“Over de doden niets dan goeds,” mompelde hij dan, “Fiona, mijn kleine meisje, als ze nu nog leefde, zou ze een lastige puber van vijftien zijn.”

En later: “Laat haar toch. Als ze nu nog leefde zou ze een vetgegroeide jonge vrouw zijn, misschien. Met borsten. Ik moet er niet aan denken. Fiona, mijn kleine groene heksenmeisje groot geworden met borsten. Walgelijk.”

En weer jaren later: “Als ze nu nog leefde, dan zou ze veertig zijn, wellicht een matrone. Een verbitterde matrone misschien, mijn God, alles is goed zoals het gelopen is. Laat de doden met rust, mijn lieve, van de doden niets dan goeds.”

En tenslotte zei hij niets meer. Hij zag haar nooit meer terug, zijn vrouw, jouw mama, Fiona. Nooit meer na die dag dat ze jammerend huilde en ook schreeuwde net als nu, luister.’

Ze luisterden naar het jammerend huilen vanuit het kasteel. Het ging over in een schreeuw, die halverwege stakte.

‘Het was erg stout van je, Fiona. Ik dacht toen al: als Fiona ooit terugkomt, kijk ik haar nooit meer aan. Dan wil ik nooit meer haar vriendinnetje zijn,’ zei oma met een plotseling kinderstemmetje, een heel klein kinderstemmetje.

‘Ik wil Dato,’ fluisterde het groene kleutertje.

‘Hij is weggehaald, dat weet je best,’ zei oma’s kinderstemmetje, ‘hij komt nooit meer terug. Nooit meer.’

‘Maar dat móet,’ krijste Fiona. Ze stampvoette. Ze stelde zich ineens gruwelijk aan, zag Jona minachtend. Ze ging tekeer als een bezetene. Ze balde haar vuisten, wreef haar ogen bijna uit haar hoofd, ze gilte, schreeuwde en jankte als een gek geworden kind.

‘Dato, Dato, DATO!!’

‘Hij is weg en dood,’ lispelde oma en gluurde onderuit naar Fiona.

‘Jij hebt hem geduwd. In het water,’ krijste het meisje ineens.

‘Wie?’ vroeg oma onschuldig.

‘Dato. Jij hebt het gedaan.’

‘Hij is weggehaald en toen was hij weg en is nooit meer teruggekomen naar het kasteel. Zo’n raar jongetje, dat kon ook niet.’

‘Hij was niet raar. Hij kon fijn spelen.’

‘Hij was raar. Hij kon niet spelen,’ hield oma vol. ‘Zijn speeltjes zijn er nog. Kom.’

Samen klommen ze op de vensterbank, oma en het kleine meisje en ze wrongen zich in alle

mogelijke bochten om de hoeken van de kamer te kunnen zien.

‘Daar! Zijn treintje. En zijn blokken. O Dato.’

‘Ik zie niets,’ zei oma met haar gewone oude vrouwenstem. Ze sprong vief van de vensterbank. Ze veegde de spinnenwebben van haar rok. Ze pakte het kleine meisje bij haar nekvel en zette het op de grond.

Het kind beet en krabte en wrong zich los, zo razend van drift dat Jona zijn ogen niet kon geloven.

‘Jona ... eh ...’ de meest arrogante oma-stem van de wereld bracht hem in de houding, ‘Jona, wil jij zo goed zijn dit kleine gedrocht van ons terrein te verwijderen? S’il vous plaît, ja?’

Jona wilde allang niet meer nadenken. Hij wilde ook allang niet meer weten hoe het nu eigenlijk allemaal zat, oma zou wel weten wat er moest gebeuren. Hij legde zijn hand op haar hoofd, hij sleurde het groenige kind bij haar zwarte haren met zich mee, want ze schopte hem en ze deed het hard.

Jona zei: ‘Dit is privé,’ en hij zette haar buiten het hek.

‘Je kunt natuurlijk nog niet lezen klein mormel, maar hier staat het duidelijk: verboden toegang.’ Gevoelig voor een eventueel complimentje keek hij nog even achterom. Oma had zich opnieuw in de metershoge brandnetels laten zinken. Tevreden het rimpelgezicht richting zon geheven, begon ze haar armen weer met brandnetelblaren te wrijven. Het kleine meisje liep met gebogen, o zo gebogen hoofdje richting gracht. Jona wachtte niet af, hoe lang ze daar stond te kijken.

Hij moest nog iets doen. Hij liep naar het eerste kamertje rechtsonder, sprong met een koene sprong op de vensterbank en gluurde naar binnen. Hij hoefde zich niet eens tussen het smeedijzeren hekwerk te wringen, hij zag het zó wel: een gewoon logeerkamertje. Er stond een logeerbed. Er waren keurige, spierwitte muren en een logeerkamerkastje. Meer niet, ook géén houten treintje, géén blokken, geen kinderboeken en geen pastelkleurig vaal licht, niets van dat alles. Een logeerkamer is een logeerkamer en niemand moest zich iets in zijn hoofd halen.

Maar toen Jona twee dagen later, zondagmiddag om twaalf uur, op het heetst van de dag de kerkklok vrij eentonig hoorde luiden en toen er vanuit het kasteel een jammerlijk huilen opging, toen keek hij naar de brandnetels. Oma was er niet. Daarom sloop Jona naar de gracht en hij keek lang, lang in het water. Helder doorzichtig water met een groenige ondergrond en diep op de bodem trok iets verschrikkelijk aan zijn ogen. Daarom, omdat Jona zijn ogen gewoon wilde houden, wendde hij zich af en vanaf toen zou hij nooit meer kunnen vergeten dat hij misschien wel of misschien niet had gezien, hoe daar vanaf de bodem twee opengesperde ogen hem aanstaarden. Of hoe een kinderdoodshoofd daar roerloos lag te zijn en misschien ook wat botten en vleugjes kleding.

Maar wie zegt dat dit alles van een jongetje, Dato, zou zijn? Als je in een kasteel geboren en getogen bent, dan moet je je vooral niets in je hoofd halen.

Vragen bij 'Klein meisje, eeuwenoud' (vervolg)

(Tip: vind je de vragen moeilijk? Kijk dan op: <http://www.taalmenu.nl>, niveau B2, Lezen, Tekst 3, en maak de meerkeuze-vragen!)

1. Hoe is Dato doodgegaan? Is dat zeker?
2. Wat deed Fiona toen ze wist dat Dato dood was?
3. Wisten de ouders van Fiona wat er met haar gebeurd was?
4. Wat is er met de moeder van Fiona gebeurd? Waarom 'stokte haar schreeuw halverwege'?
5. Wat is de reactie van Jona op al deze dingen?
6. Kijk nog eens naar de antwoorden die je hebt gegeven op de vragen bij het eerste gedeelte van het verhaal. Welke antwoorden zou je willen veranderen?
7. Vertel het verhaal in chronologische volgorde, vanaf het begin.
8. In een literair verhaal wordt vaak een heel andere stijl gebruikt dan in een zakelijke tekst.
Welke stijlmiddelen gebruikt de schrijfster van dit verhaal? Geef een paar voorbeelden.
Waarom gebruikt ze deze stijlmiddelen?

Adjectiva: kies de goede vorm.

Klein / kleine meisje, eeuwenoud

Carole Vos

Het *klein / kleine* meisje kroop op handen en voeten dwars door de struiken, zo kwam ze aan. Het gezichtje was groen. Het *enig / enige*, het *echt / echte* *waarachtig / waarachtige* algengroen had haar bijna egaal groen gekleurd. 'Dato', zei ze met een *smekend / smekende* stemmetje, 'Dato.' En omdat ze twee handen tegelijk uitstrekke naar Jona, trok die zich verschrikt terug.

Ze moesten hun handen thuishouden, dat moesten ze nu maar eens voorgoed weten. 'Dato, ik wil naar Dato,' huilde het *groen / groene* kind. Ze krabbelde overeind en zette een stap in Jona's richting.

'Dato, haha, een wasmiddel. Dan zul je toch naar de winkel moeten.'

Maar het kind liep hem voorbij. Ze liep regelrecht naar het kasteel. Ze liep er regelrecht op af. 'Privé!' krijste Jona, 'het is hier privé. Weg jij.'

'Dato!'

Ze liep naar het kamertje rechtsonder. Alsof ze het dagelijks deed, klom ze handig op het traliewerk. Ze wrong zich tussen de smeedijzeren figuren door.

'Dato?'

Ze bewoog haar hoofdje zo, dat ze *al / alle* hoeken van het kamertje kon onderzoeken. Dat werd Jona toch wel te gortig. Hij rende op haar af en begon aan haar benen te trekken.

'Weg daar. Dat is *ons / onze* logeerkamer. Doe niet zo onbeschoft. Schiet op. Kom eraf, anders sla ik je. Of ik roep de honden. Pas op, want we hebben tijgers hoor en die scheuren je uit elkaar.

'Dato, ik wil Dato.'

Ze keek hem aan. De *zwart / zwarte* haren hingen over het *groen / groene* gezichtje geplakt. De tranen trokken *lang / lange* sporen in het groen. Ja, het groen leek echt groen tot in de *diepst / diepste* poriën, ook van haar armen en handjes.

'Zijn speelgoed ligt er nog. Dit is helemaal jullie logeerkamer niet,' riep ze. Jona voelde zich zeer en zeer onzeker worden.

'Kijk, zijn treintje... zijn blokken. Kijk dan zelf.'

Jona klom naast haar en keek het kamertje rond. Hij zag een hem *onbekend / onbekende* houten treintje, hij zag blokken. Hij zag het logeerbed niet meer en ook het logeerkamertjeskastje niet.

Hij zag wel een poppenkast. En boeken, veel kinderboeken. Hij zag vaag *pastelkleurig / pastelkleurige* licht, waarvan hij niets begreep. 'Ga mee naar mijn oma,' zei Jona met een *klein / kleine* stem.

Dit was echt iets voor oma, zo'n *klein / kleine groen / groene* meisje. Ze zou er stralend op af vliegen. Ze zou het aan haar hart drukken.

Mama was nooit een *klein / kleine groen / groene* meisje geweest. Jammer, jammer. Jona wist wel zeker dat hij vandaag een hartewens van oma kon vervullen door haar een *klein / kleine groen / groene* meisje te geven, waarvan niemand iets begreep en met een *heksurig / heksurige* aanlegje. Soms komt zo iets nog voor, af en toe, bij kinderen die nogal afgezonderd opgroeien.

'Kom,' zei Jona.

'Dato,' snikte het meisje.

Jona hielp haar van de vensterbank af en dat deed hij alleen omdat hij het *groen / groene* handje wilde voelen. Zou het koud zijn of warm? Het was warm en een tikje kleverig geworden door een mengsel van zand en tranen en misschien had ze rondkruipend ook wel een insect met haar handen verbrijzeld en ingewanden van insecten zijn altijd wat plakkerig in je handen.

'Kom maar mee.'

Oma keek op van de brandnetels, waarin ze vredig ineengedoken zat.

'Oma, oma, zij wil naar Dato.'

Oma stopte met het inwrijven van haar *gaaf / gave* en toch *oud / oude* maar o zo *jong / jonge* armen met brandnetelblaren. Ze keek met ogen die groter dan ooit werden van verbazing naar het *groen / groene* kind.

'Maar ...' begon oma. 'Fiona,' fluisterde ze tenslotte.

Ze drukte het meisje niet stralend van vreugde aan haar hart. Ze was niet verrukt zoals Jona had gehoopt. Toch gaf hij het *groen / groene* kind echt als een kadootje. Dat viel tegen.

'Asjeblijft oma, zij zoekt Dato.'

'Dato!'

Een *klein / kleine* snik. 'Dato.'

'Hoe oud ben jij?' vroeg oma streng, wel héél streng aan het kadootje. Stilte. Stilte in de zon. *Bloedheet / bloedhete* zon. *Zinderend / zinderende* lucht. Geen vleugje wind.

'Nou?' oma snauwde bijna.

'Zesenzeventig,' fluisterde het kleutertje.

Klein meisje, eeuwenoud

Carole Vos

Wat is de verleden tijd? Vul de verleden tijden in op de lijst:

[**kruipen**]Het kleine meisje ..1.. op handen en voeten dwars door de struiken, [**komen**]zo ..2.. ze aan. [**zijn**]Het gezichtje ..3.. groen.
[**hebben**]Het enige, het echte waarachtige algengroen ..4.. haar bijna egaal groen gekleurd.
[**zeggen**]‘Dato’, ..5.. ze met een smekend stemmetje, ‘Dato.’
[**uitstrekken**] En omdat ze twee handen tegelijk ..6.. naar Jona,
[**trekken**] ..7.. die zich verschrikt terug.
[**moeten** (2x)]Ze ..8.. hun handen thuishouden, dat ..9.. ze nu maar eens voorgoed weten.
[**huilen**]‘Dato, ik wil naar Dato,’ ..10.. het groene kind.
[**krabbelen**]Ze ..11.. overeind en [**zetten**] ..12.. een stap in Jona’s richting.
‘Dato, haha, een wasmiddel. Dan zul je toch naar de winkel moeten.’
[**lopen** (3x)]Maar het kind ..13.. hem voorbij. Ze ..14.. regelrecht naar het kasteel. Ze ..15.. er regelrecht op af. [**krijzen**]‘Privé!’ ..16.. Jona, ‘het is hier privé. Weg jij.’
‘Dato!’
[**lopen**]Ze ..17.. naar het kamertje rechtsonder. [**doen**]Alsof ze het dagelijks ..18.., [**klimmen**] ..19.. ze handig op het traliewerk.
[**wringen**]Ze ..20.. zich tussen de smeedijzeren figuren door.
‘Dato?’
[**bewegen**]Ze ..21..haar hoofdje zo, [**kunnen**]dat ze alle hoeken van het kamertje ..22.. onderzoeken. [**worden**]Dat ..23.. Jona toch wel te gortig.
[**rennen**]Hij ..24.. op haar af en [**beginnen**] ..25.. aan haar benen te trekken.
‘Weg daar. Dat is onze logeerkamer. Doe niet zo onbeschoft. Schiet op. Kom eraf, anders sla ik je. Of ik roep de honden. Pas op, want we hebben tijgers hoor en die scheuren je uit elkaar.’
‘Dato, ik wil Dato.’
[**kijken**]Ze ..26.. hem aan. [**hangen**]De zwarte haren ..27.. over het groene gezichtje geplakt.
[**trekken**]De tranen ..28.. lange sporen in het groen.
[**lijken**]Ja, het groen ..29.. echt groen tot in de diepste poriën, ook van haar armen en handjes.
‘Zijn speelgoed ligt er nog. [**roepen**]Dit is helemaal jullie logeerkamer niet,’ ..30.. ze. [**voelen**]Jona ..31.. zich zeer en zeer onzeker worden.
‘Kijk, zijn treintje... zijn blokken. Kijk dan zelf.’
[**klimmen**]Jona ..32..naast haar en [**kijken**] ..33.. het kamertje rond.
[**zien** (5x)]Hij ..34.. een hem onbekend houten treintje, hij ..35.. blokken. Hij ..36.. het logeerbed niet meer en ook het logeerkamertjeskastje niet. Hij ..37.. wel een poppenkast. En boeken, veel kinderboeken. Hij ..38.. vaag pastelkleurig licht,
[**begrijpen**]waarvan hij niets ..39..
[**zeggen**]‘Ga mee naar mijn oma,’ ..40.. Jona met een kleine stem.
[**zijn**]Dit ..41.. echt iets voor oma, zo’n klein groen meisje.
[**zullen** (2x)]Ze ..42.. er stralend op af vliegen. Ze ..43.. het aan haar hart drukken.
[**zijn**]Mama ..44.. nooit een klein groen meisje geweest. Jammer, jammer.
[**weten**]Jona ..45.. wel zeker dat [**kunnen**]hij vandaag een hartewens van oma ..46.. vervullen door haar een klein groen meisje te geven,
[**begrijpen**]waarvan niemand iets ..47.. en met een hekserig aanlegje. Soms komt zoiets nog voor, af en toe, bij kinderen die nogal afgezonderd opgroeien.
[**zeggen**]‘Kom,’ ..48.. Jona.
[**snikken**]‘Dato,’ ..49.. het meisje.
[**helpen**]Jona ..50.. haar van de vensterbank af en [**doen**]dat ..51.. hij alleen [**willen**]omdat hij het groene handje ..52.. voelen. [**zullen**] ..53.. het koud zijn of warm? [**zijn**]Het ..54.. warm en een tikje kleverig geworden door een mengsel van zand en tranen en [**hebben**] misschien ..55.. ze rondkruipend ook wel een insect met haar handen verbrijzeld en ingewanden van insecten zijn altijd wat plakkerig in je handen.
‘Kom maar mee.’
[**kijken**]Oma ..56.. op van de brandnetels, [**zitten**]waarin ze vredig ineengedoken ..57...

‘Oma, oma, zij wil naar Dato.’

[**stoppen**]Oma ..58.. met het inwrijven van haar gave en toch oude maar o zo jonge armen met brandnetelblaren. [**kijken**]Ze ..59.. met ogen

[**worden**]die groter dan ooit ..60.. van verbazing naar het groene kind.

[**beginnen**]‘Maar ...’ ..61.. oma. [**fluisteren**]‘Fiona,’ ..62.. ze tenslotte.

[**drukken**]Ze ..63.. het meisje niet stralend van vreugde aan haar hart.

[**zijn**]Ze ..64.. niet verrukt [**hebben**]zoals Jona ..65.. gehoopt.

[**geven**]Toch ..66.. hij het groene kind echt als een kadootje.

[**vallen**]Dat ..67.. tegen.

‘Asjeblijft oma, zij zoekt Dato.’

‘Dato!’

Een kleine snik. ‘Dato.’

[**vragen**]‘Hoe oud ben jij?’ ..68.. oma streng, wel héél streng aan het kadootje. Stilte. Stilte in de zon.

Bloedhete zon. Zinderende lucht. Geen vleugje wind.

[**snauwen**]‘Nou?’ oma ..69.. bijna.

[**fluisteren**]‘Zesenzeventig,’ ..70.. het kleutertje.

1. _____	2. _____	3. _____	4. _____
5. _____	6. _____	7. _____	8. _____
9. _____	10. _____	11. _____	12. _____
13. _____	14. _____	15. _____	16. _____
17. _____	18. _____	19. _____	20. _____
21. _____	22. _____	23. _____	24. _____
25. _____	26. _____	27. _____	28. _____
29. _____	30. _____	31. _____	32. _____
33. _____	34. _____	35. _____	36. _____
37. _____	38. _____	39. _____	40. _____
41. _____	42. _____	43. _____	44. _____
45. _____	46. _____	47. _____	48. _____
49. _____	50. _____	51. _____	52. _____
53. _____	54. _____	55. _____	56. _____
57. _____	58. _____	59. _____	60. _____
61. _____	62. _____	63. _____	64. _____
65. _____	66. _____	67. _____	68. _____
69. _____	70. _____		

Klein meisje, eeuwenoud

Carole Vos

Wat is de verleden tijd? Vul de verleden tijden op de juiste plaats in:

kroop

[**kruipen**] Het kleine meisje op handen en voeten dwars door de struiken, [**komen**] zo ze aan.

[**zijn**] Het gezichtje groen.

[**hebben**] Het enige, het echte waarachtige algengroen haar bijna egaal groen gekleurd.

[**zeggen**] ‘Dato’, ze met een smekend stemmetje, ‘Dato.’

[**uitstrekken**] En omdat ze twee handen tegelijk naar Jona,

[**trekken**] die zich verschrikt terug.

[**moeten** (2x)] Ze hun handen thuishouden, dat ze nu maar eens voorgoed weten.

[**huilen**] ‘Dato, ik wil naar Dato,’ het groene kind.

[**krabbelen**] Ze overeind en [**zetten**] een stap in Jona’s richting.

‘Dato, haha, een wasmiddel. Dan zul je toch naar de winkel moeten.’

[**lopen** (3x)] Maar het kind hem voorbij. Ze regelrecht naar het kasteel. Ze er regelrecht op af.

[**krijzen**] ‘Privé!’ Jona, ‘het is hier privé. Weg jij.’

‘Dato!’

[**lopen**] Ze naar het kamertje rechtsonder. [**doen**] Alsof ze het dagelijks, [**klimmen**] ze

handig op het traliewerk.

[**wringen**] Ze zich tussen de smeedijzeren figuren door.

‘Dato?’

[**bewegen**] Zehaar hoofdje zo, [**kunnen**] dat ze alle hoeken van het kamertje onderzoeken.

[**worden**] Dat Jona toch wel te gortig.

[**rennen**] Hij op haar af en [**beginnen**] aan haar benen te trekken.

‘Weg daar. Dat is onze logeerkamer. Doe niet zo onbeschoft. Schiet op. Kom eraf, anders sla ik je. Of ik roep de honden. Pas op, want we hebben tijgers hoor en die scheuren je uit elkaar.’

‘Dato, ik wil Dato.’

[**kijken**]Ze hem aan. [**hangen**]De zwarte haren over het groene gezichtje geplakt.

[**trekken**]De tranen lange sporen in het groen.

[**lijken**]Ja, het groen echt groen tot in de diepste poriën, ook van haar armen en handjes.

‘Zijn speelgoed ligt er nog. [**roepen**]Dit is helemaal jullie logeerkamer niet,’ ze. [**voelen**]Jona zich zeer en zeer onzeker worden.

‘Kijk, zijn treintje... zijn blokken. Kijk dan zelf.’

[**klimmen**]Jona naast haar en [**kijken**] het kamertje rond.

[**zien (5x)**]Hij een hem onbekend houten treintje, hij blokken. Hij het logeerbed niet meer en ook het logeerkamertjeskastje niet. Hij wel een poppenkast. En boeken, veel kinderboeken.

Hij vaag pastelkleurig licht, [**begrijpen**]waarvan hij niets.

[**zeggen**]‘Ga mee naar mijn oma,’ Jona met een kleine stem.

[**zijn**]Dit echt iets voor oma, zo’n klein groen meisje.

[**zullen (2x)**]Ze er stralend op af vliegen. Ze ..43.. het aan haar hart drukken.

[**zijn**]Mama nooit een klein groen meisje geweest. Jammer, jammer.

[**weten**]Jona wel zeker dat [**kunnen**]hij vandaag een hartewens van oma vervullen door haar een klein groen meisje te geven,

[**begrijpen**]waarvan niemand iets en met een hekserig aanlegje. Soms komt zoiets nog voor, af en toe, bij kinderen die nogal afgezonderd opgroeien.

[**zeggen**]‘Kom,’ Jona.

[**snikken**]‘Dato,’ het meisje.

[**helpen**]Jona haar van de vensterbank af en [**doen**]dat hij alleen [**willen**]omdat hij het groene handje voelen. [**zullen**] het koud zijn of warm? [**zijn**]Het warm en een tikje kleverig geworden door een mengsel van zand en tranen en [**hebben**] misschien ze rondkruipend ook wel een insect met haar handen verbrijzeld en ingewanden van insecten zijn altijd wat plakkerig in je handen.

‘Kom maar mee.’

[*kijken*]Oma op van de brandnetels, [*zitten*]waarin ze vredig ineengedoken.

‘Oma, oma, zij wil naar Dato.’

[*stoppen*]Oma met het inwrijven van haar gave en toch oude maar o zo jonge armen met brandnetelblaren. [*kijken*]Ze met ogen

[*worden*]die groter dan ooit van verbazing naar het groene kind.

[*beginnen*]‘Maar ...’ oma. [*fluisteren*]‘Fiona,’ ze tenslotte.

[*drukken*]Ze het meisje niet stralend van vreugde aan haar hart.

[*zijn*]Ze niet verrukt [*hebben*]zoals Jona gehoopt.

[*geven*]Toch hij het groene kind echt als een kadootje.

[*vallen*]Dat tegen.

‘Asjeblijft oma, zij zoekt Dato.’

‘Dato!’

Een kleine snik. ‘Dato.’

[*vragen*]‘Hoe oud ben jij?’ oma streng, wel héél streng aan het kadootje. Stilte. Stilte in de zon.

Bloedhete zon. Zinderende lucht. Geen vleugje wind.

[*snauwen*]‘Nou?’ oma bijna.

[*fluisteren*]‘Zesenzeventig,’ het kleutertje

Klein meisje, eeuwenoud

Carole Vos

In dit verhaal zijn alle lidwoorden (de, het, een) weggelaten. Zet ze weer terug!

Kleine meisje kroop op handen en voeten dwars door struiken, zo kwam ze aan. Gezichtje was groen. Enige, echte waarachtige alengroen had haar bijna egaal groen gekleurd.

‘Dato’, zei ze met smekend stemmetje, ‘Dato.’ En omdat ze twee handen tegelijk uitstrecte naar Jona, trok die zich verschrikt terug.

Ze moesten hun handen thuishouden, dat moesten ze nu maar eens voorgoed weten.

‘Dato, ik wil naar Dato,’ huilde groene kind. Ze krabbelde overeind en zette stap in Jona’s richting.

‘Dato, haha, wasmiddel. Dan zul je toch naar winkel moeten.’

Maar kind liep hem voorbij. Ze liep regelrecht naar kasteel. Ze liep er regelrecht op af. ‘Privé!’ krijste Jona, ‘het is hier privé. Weg jij.’

‘Dato!’

Ze liep naar kamertje rechtsonder. Alsof ze het dagelijks deed, klom ze handig op traliewerk. Ze wrong zich tussen smeedijzeren figuren door.

‘Dato?’

Ze bewoog haar hoofdje zo, dat ze alle hoeken van kamertje kon onderzoeken. Dat werd Jona toch wel te gortig. Hij rende op haar af en begon aan haar benen te trekken.

‘Weg daar. Dat is onze logeerkamer. Doe niet zo onbeschoft. Schiet op. Kom eraf, anders sla ik je. Of ik roep honden. Pas op, want we hebben tijgers hoor en die scheuren je uit elkaar.’

‘Dato, ik wil Dato.’

Ze keek hem aan. Zwarte haren hingen over groene gezichtje geplakt. Tranen trokken lange sporen in groen. Ja, groen leek echt groen tot in diepste poriën, ook van haar armen en handjes.

‘Zijn speelgoed ligt er nog. Dit is helemaal jullie logeerkamer niet,’ riep ze. Jona voelde zich zeer en zeer onzeker worden.

‘Kijk, zijn treintje... zijn blokken. Kijk dan zelf.’

Jona klom naast haar en keek kamertje rond.

Hij zag hem onbekend houten treintje, hij zag blokken. Hij zag logeerbed niet meer en ook logeerkamertjeskastje niet. Hij zag wel poppenkast. En boeken, veel kinderboeken. Hij zag vaag pastelkleurig licht, waarvan hij niets begreep.

‘Ga mee naar mijn oma,’ zei Jona met kleine stem. Dit was echt iets voor oma, zo’n klein groen meisje. Ze zou er stralend op af vliegen. Ze zou het aan haar hart drukken. Mama was nooit klein groen meisje geweest. Jammer, jammer. Jona wist wel zeker dat hij vandaag hartewens van oma kon

vervullen door haar klein groen meisje te geven, waarvan niemand iets begreep en met hekserig aanlegje. Soms komt zo iets nog voor, af en toe, bij kinderen die nogal afgezonderd opgroeien.

‘Kom,’ zei Jona.

‘Dato,’ snikte meisje.

Jona hielp haar van vensterbank af en dat deed hij alleen omdat hij groene handje wilde voelen. Zou het koud zijn of warm? Het was warm en tikje kleverig geworden door mengsel van zand en tranen en misschien had ze rondkruipend ook wel insect met haar handen verbrijzeld en ingewanden van insecten zijn altijd wat plakkerig in je handen.

‘Kom maar mee.’

Oma keek op van brandnetels, waarin ze vredig ineengedoken zat.

‘Oma, oma, zij wil naar Dato.’

Oma stopte met het inwrijven van haar gave en toch oude maar o zo jonge armen met brandnetelblaren. Ze keek met ogen die groter dan ooit werden van verbazing naar groene kind.

‘Maar ...’ begon oma. ‘Fiona,’ fluisterde ze tenslotte.

Ze drukte meisje niet stralend van vreugde aan haar hart. Ze was niet verrukt zoals Jona had gehoopt.

Toch gaf hij groene kind echt als kadootje. Dat viel tegen.

‘Asjeblijft oma, zij zoekt Dato.’

‘Dato!’

Kleine snik. ‘Dato.’

‘Hoe oud ben jij?’ vroeg oma streng, wel héél streng aan kadootje. Stilte. Stilte in zon.

Bloedhete zon. Zinderende lucht. Geen vleugje wind.

‘Nou?’ oma snauwde bijna.

‘Zesenzeventig,’ fluisterde kleutertje.

Klaar? Vergelijk dan jouw versie met de oorspronkelijke tekst.

Lezen B2

Oefening bij Staatsexamen II lezen

Je gaat een oefening maken voor het Staatsexamen II lezen. Dit examen is op niveau B2. Lees eerst de tips op bladzijde 2 en 3. Begin daarna met de oefening. Je hebt dan 90 minuten tijd.

Op bladzijde 80 t/m 83 vind je:

- de goede antwoorden;
- waar je de goede antwoorden precies in de tekst kunt vinden;
- hoeveel vragen je goed moet beantwoorden om te 'slagen' voor de oefening;
- welke leesstrategie je het beste kunt kiezen bij een tekst.

Tips bij Staatsexamen II lezen

1. Neem eerst even kort (bv. 3 minuten) de tijd om alle teksten te bekijken: waar gaat het over? Dat helpt mogelijk tegen de zenuwen, en zorgt ervoor dat je voorkennis geactiveerd wordt: je herinnert je misschien automatisch al dingen die je over dat onderwerp weet.
2. Lees bij elke tekst eerst even snel de vragen. Dan kan je bij het lezen beter selecteren welke stukjes van de tekst belangrijk zijn. Analyseer de vragen (gaat het om details, globale vragen of begripsvragen?) en kies dan hoe je de tekst gaat lezen:
 - zoeken: je leest de tekst niet helemaal, maar zoekt gericht naar de antwoorden op de vragen (vaak vragen naar deelinformatie of naar details). Je kunt deze strategie b.v. goed gebruiken bij gebruiksaanwijzingen, reglementen en vacatures.
 - Globaal lezen: je leest de tekst wel, maar snel, en alleen om te begrijpen waar de tekst over gaat en wat de belangrijkste informatie is. Details zijn dan niet belangrijk. Let dan speciaal op de titel, de tussenkopjes en de eerste en de laatste alinea. Heb je de tekst globaal gelezen, dan lees je de vraag en gaat dan zoeken naar het stukje tekst waar je het antwoord op de vraag kunt vinden; dat stukje ga je dan begrijpend lezen.
 - Begrijpend lezen: als je de tekst echt goed moet begrijpen om de vragen te beantwoorden.Als je je leesstrategie steeds goed kiest scheelt je dat veel tijd, die je dan kunt gebruiken om de moeilijke testen of vragen nog eens goed te bekijken.
3. Let op de tijd: kijk na 10, 20 en 30 vragen of je nog ongeveer op schema ligt. Probeer b.v. 15 minuten over te houden om nog even alles na te kijken. Zet bij het beantwoorden kruisjes bij de vragen waar je over twijfelt en kijk die aan het eind nog eens goed na. Als je blijft twifelen over het goede antwoord, wees dan voorzichtig met het veranderen van antwoorden: vaak is je eerste intuïtie juist.
4. Gebruik je woordenboek met verstand: je hebt waarschijnlijk geen tijd om alle woorden op te zoeken die je niet kent. Gebruik je woordenboek bij deze gevallen:
 - Bij begrijpend lezen.
 - Als je een woord in de vraag niet begrijpt.
 - Bij globaal of zoekend lezen: alleen als het woord voor het antwoord op de vraag belangrijk is.
5. Laatste redmiddel: als je het antwoord op een vraag écht niet weet, probeer dan je kans op een goed antwoord zo groot mogelijk te maken:
 - Kijk welke antwoorden zeker of waarschijnlijk fout zijn. Kies uit de andere antwoorden.
 - Bekijk de twee mogelijk goede antwoorden ook taalkundig: wat is het verschil? Waarom staat in het ene antwoord dat ene woordje er wel/niet bij?

- 'Absolute' antwoorden (b.v. met het woord 'altijd' of 'nooit') zijn vaker fout dan genuanceerde antwoorden (b.v. met 'meestal', 'vaak').
- Daarmee samenhangend: het langste/meest volledige antwoord is vaker goed dan het kortere antwoord, omdat dat antwoord genuanceerder is.

NB: Gebruik deze laatste twee strategieën alleen als je het écht niet weet. Als je wel twijfelt, maar toch één antwoord beter vindt dan de andere, kies dat dan.

Tekst 1

Deze tekst komt uit een folder van Postbus 51. Postbus 51 geeft voorlichting en informatie van de overheid

Nieuw reisdocument nodig?

Heeft u binnenkort een nieuw paspoort of Nederlandse identiteitskaart nodig? Lees dan deze folder. Hierin staat informatie die voor u van belang is.

5

Inleiding

Vanaf 21 september 2009 zal, als u een nieuw paspoort of Nederlandse identiteitskaart gaat aanvragen, de medewerker achter de balie u ook om uw vingerafdrukken vragen.

10 De Europese Unie (EU) heeft hiervoor in 2004 een verordening opgesteld. Het doel daarvan is misbruik van reisdocumenten zoveel mogelijk tegen te gaan.

Het opnemen van vingerafdrukken is verplicht. Er zijn enkele uitzonderingen mogelijk:

- 15 - indien het fysiek onmogelijk is om van u vingerafdrukken op te nemen, dan krijgt u een reisdocument voor vijf jaar zonder dat daarin vingerafdrukken zijn opgenomen.
- in het geval het bij u tijdelijk onmogelijk is vingerafdrukken op te nemen, dan heeft u een keuze. U wacht totdat het wel mogelijk is vingerafdrukken van u op te nemen, of u krijgt een reisdocument met een geldigheidsduur van maximaal 12 maanden.
- 20 - van kinderen tot 12 jaar worden geen vingerafdrukken opgenomen.

20

De baliemedewerkers hebben een apparaat waarmee zij vier vingerafdrukken elektronisch opnemen. Alle opgenomen vingerafdrukken worden opgeslagen in de reisdocumentenadministratie. Twee vingerafdrukken worden ook opgeslagen in de chip van het reisdocument.

25

Het paspoort en de Nederlandse identiteitskaart bevatten al sinds 26 augustus 2006 een chip met daarin:

- uw foto (de gezichtsopname);
- naam (voornamen en achternamen);
- 30 - geboortedatum;
- geslacht;
- nationaliteit;
- documentnummer;
- burgerservicenummer;
- 35 - datum einde geldigheid document;
- land van uitgifte.

Aanvraag reisdocument vanaf 21 september 2009

40 Als u een nieuw paspoort, Nederlandse identiteitskaart of ander reisdocument gaat aanvragen, heeft u nodig:

- al uw oude reisdocumenten in uw bezit;
- een foto die voldoet aan de wettelijke eisen;

- 45 - indien uw documenten kwijt of gestolen zijn, een (gewaarmerkte) kopie van het proces-verbaal dat u van de politie heeft gekregen toen u aangifte deed van verlies of diefstal;
- contant geld of uw pinpas om te betalen.

50 De baliemedewerker controleert of van uw vingers wel vingerafdrukken kunnen worden opgenomen. Verfresten of ander vuil kunnen namelijk problemen geven bij het opnemen van de vingerafdrukken. De controle is ook bedoeld om na te gaan of geprobeerd wordt de eigen vinger af te dekken.

Afhalen reisdocument

55 Bij het ophalen van uw nieuwe reisdocument kan de chip uitgelezen worden. In dat geval zullen de vingerafdrukken die in de chip zijn opgeslagen worden gecontroleerd. Zo wordt vastgesteld of uw vingerafdrukken overeenkomen met de vingerafdrukken die in de chip zijn opgeslagen.

Bijschrijven kinderen

60 Kinderen worden vanaf 26 juni 2012 niet meer bijgeschreven in het paspoort van de ouder(s). Zij moeten dan hun eigen reisdocument hebben. Alle bijschrijvingen in het paspoort van ouders zijn vanaf 26 juni 2012 niet meer geldig. Het paspoort zelf blijft wel geldig: u kunt er gewoon mee blijven reizen.

65 De prijs voor de Nederlandse identiteitskaart voor kinderen onder de 14 jaar gaat op 1 januari 2010 omlaag. Met deze kaart kunt u reizen binnen de EU en naar Andorra, Liechtenstein, Monaco, Noorwegen, San Marino, Turkije, IJsland en Zwitserland. De gratis Nederlandse identiteitskaart voor 14-jarigen bestaat vanaf 1 januari 2010 niet meer.

Meer informatie

70 U kunt meer informatie krijgen bij uw gemeente of op de website:
www.paspoortinformatie.nl

Afzender

75 Deze folder is een uitgave van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Kijk voor meer informatie op:

www.paspoortinformatie.nl

Reageren? Stuur een e-mail naar het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties via:

80 ***www.minbzk.nl/algemene-onderdelen/serviceblok/contact***

Tekst 2

Deze tekst komt uit de Volkskrant en gaat over het verzet tegen opslag van vingerafdrukken in een centraal databestand.

Opslag afdrukken onzeker

Europees Hof komt vrijdag met uitspraak.

5 Van onze verslaggever **Gerard Reijn**

Amsterdam De opslag van vingerafdrukken in een centraal databestand is niet zeker. Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens heeft bekend gemaakt vrijdag uitspraak te doen over deze operatie.

10 Komende maandag begint de uitgifte van nieuwe paspoorten met daarin twee vingerafdrukken. Die komen ook in de administratie van de gemeente, en later in een centrale databank. Die maatregel is bedoeld om fraude met paspoorten moeilijker te maken, maar de databank zal ook worden gebruikt voor het identificeren van verdachten en de opsporing van misdrijven.

15 Vooral tegen opslag in de databank is veel verzet. Het College Bescherming Persoonsgegevens was zeer kritisch over de wetswijziging die hiervoor nodig was. Het College sprak van 'ernstige gevolgen voor grote aantallen burgers', en wees op de risico's van 'misbruik, onjuist en onvoorzien gebruik'. Desondanks werd de wet in juni aangenomen.

20 De vereniging Vrijbit legde zich er niet bij neer. Die vroeg een voorlopige voorziening aan het Europese Hof, in afwachting van een bodemprocedure bij hetzelfde Hof. Tot nu toe was niet zeker of die voorlopige voorziening er voor maandag zou zijn, maar gisteren meldde het Hof vrijdag met een uitspraak te komen.

25 Binnenlandse zaken wil niet ingaan op de vraag wat er gaat gebeuren als het Hof de opslag van de vingerafdrukken verbiedt.

1. *Wanneer krijg je een paspoort dat maximaal 12 maanden geldig is?*
- A** Als je paspoort kwijt of gestolen is.
 - B** Als het fysiek onmogelijk is om vingerafdrukken op te nemen.
 - C** Als het tijdelijk onmogelijk is om vingerafdrukken af te nemen.
 - D** Als je een kind wilt laten bijschrijven in je paspoort.
2. *Wordt er in tekst 1 ook een reden gegeven waarom vingerafdrukken niet altijd opgenomen kunnen worden?*
- A** Ja, verfsten of ander vuil kunnen problemen geven.
 - B** Ja, soms werkt het apparaat voor de elektronische opname van de vingerafdrukken niet goed.
 - C** Ja, sommige mensen hebben door brandwonden geen duidelijke vingerafdrukken.
 - D** Nee, daarover staat niets in de tekst.
3. *Je hebt een paspoort waarin je 2 kinderen staan bijgeschreven. Kan je dan na 26 juni 2012 nog met je paspoort naar het buitenland?*
- A** Ja, jij en je kinderen kunnen met je paspoort naar het buitenland.
 - B** Je kunt zelf nog wel met je paspoort naar het buitenland reizen, maar je kinderen niet meer.
 - C** Ja, maar alleen als de vingerafdrukken van je kinderen ook op de chip van je paspoort staan.
 - D** Nee, je paspoort is dan niet meer geldig; je moet een nieuw reisdocument aanvragen.
4. *Waarvoor gaan de vingerafdrukken volgens tekst 2 gebruikt worden?*
- A** Om fraude met paspoorten onmogelijk te maken.
 - B** Om verdachten van paspoortfraude op te sporen.
 - C** Om fraude moeilijker te maken, om verdachten van misdrijven te identificeren en om misdrijven op te sporen.
5. *Waartegen is volgens tekst 2 het meeste verzet?*
- A** Tegen de opslag van 2 vingerafdrukken in het nieuwe paspoort.
 - B** Tegen de opslag van de vingerafdrukken in een centrale databank.
 - C** Tegen de opsporing van misdrijven.
 - D** Tegen de voorlopige voorziening van het Europese Hof.
6. *Worden in tekst 1 alle manieren waarop de vingerafdrukken gebruikt gaan worden genoemd?*
- A** Ja.
 - B** Nee.

Deze tekst is een ingezonden brief in de Volkskrant en gaat over de nieuwe trend in het onderwijs: competentieonderwijs.

Incompetentieonderwijs

Kabinet, luister naar kritiek van leerbedrijven zoals ziekenhuizen en onderneem actie tegen competentieonderwijs, stellen Presley Bergen en Harm Beertema.

5

Competentieonderwijs! Zo heet de onderwijsvernieuwing die door de onderwijskoepels aan het middelbaar en hoger beroepsonderwijs is opgelegd. Niet de kennis is het belangrijkste in een opleiding, maar houdingsvaardigheden. Kennis kun je opzoeken op internet, vaardigheden moet je leren.

10

Een woordvoerder van het bedrijf Corus, de vroegere Hoogovens in IJmuiden, zei onlangs: 'Leerlingen die competentieonderwijs hebben gehad zijn zelfstandiger en praktijkgericht. Vroeger moest je alles voor ze doen en nu organiseren ze een voetbaltoernooi.' In hetzelfde artikel (Binnenland, 2 mei) stelt een bedrijfsleider van een groenbedrijf voor alle vakkennis op het internet te zetten, zodat ze dat kunnen opzoeken.

15

Deze voorbeelden sluiten naadloos aan bij het standpunt dat het kabinet alom verkondigt – 'Scholen en bedrijven hebben het competentieonderwijs zelf gewild'. Hiermee lijkt het kabinet elke verantwoordelijkheid voor de inhoud van het onderwijs te ontlopen.

20

De onderwijskoepels (de MBO- en ook de HBO-raad) ontkennen dat er iets mis is. Zij roepen dat alle betrokkenen heel tevreden zijn met de vernieuwingen. Beide koepels onderschrijven de uitspraken uit het krantenartikel: volgens hen is het bedrijfsleven heel enthousiast over deze studenten-nieuwe-stijl, die in de praktijk worden opgeleid tot waardevolle werknemers. Maar is dat wel zo? En wat is dan 'het bedrijfsleven'? Ziekenhuizen verzorgen een belangrijk deel van de opleiding van verpleegkundigen op mbo- en op hbo-niveau. Wat zegt een opleidingscoördinator van een groot ziekenhuis? 'Leerling-verpleegkundigen kregen 25 jaar geleden heel veel kennis aangereikt met weinig context. Nu krijgen ze vrijwel alleen de context aangeboden – het leren richt zich op competenties als samenwerken en reflecteren, terwijl basiskennis ontbreekt of ontoereikend is. Zo zijn er ROC's die menen dat een student die het vak Verpleegkundig Rekenen niet voldoende afsluit, dat kan compenseren met andere competenties zoals Initiatief Nemen. Maar als je het verschil tussen milligram en millimeter niet weet, heb je als ziekenhuis en zeker als

25

30

35

patient een groot probleem.' Ook is de kennis van het lichaam beneden de maat. 'Studenten moeten vaak informatie van internet halen. Dat lukt vaak niet. Ze blijken bovendien niet in staat tot zelfreflectie of tot het evalueren van het zorgproces van de patient.' Was het nou juist niet de bedoeling van het competentieonderwijs om dit soort vaardigheden (zoeken, evalueren) te onderwijzen? Er is niet veel verbeelding voor nodig om te snappen dat dit in een ziekenhuis tot kritische situaties kan leiden. Met het kunnen organiseren van een voetbaltoernooi kom je dan niet ver.

40

Opleidingsfunctionarissen in andere zorginstellingen melden ons dat zij ook niet gelukkig zijn met de wijze waarop het competentieonderwijs hen is opgedrongen. Ziekenhuizen hebben er niet voor gekozen om de opleidingen uitsluitend competentiegericht te maken. Dat deden de onderwijsinstellingen. De

45

zorginstellingen werden voor het blok gezet; er valt niets meer te kiezen, het competentieonderwijs is *here to stay*.

50 Verder zijn de docenten in opleidingsziekenhuizen – die jarenlang kundige en competente verpleegkundigen hebben afgeleverd – niet blij met de administratieve rompslomp van het competentieonderwijs. Zij zijn niet opgeleid om eindeloos persoonlijke ontwikkelingsplannen van studenten te bespreken, maar om hen de verpleegkundige praktijk bij te brengen.

55 In het didactisch concept dat scholen aan het competentieonderwijs hebben gekoppeld, gaat men ervan uit dat de student van nature leergierig is. Het probleem van deze zienswijze is echter: hoe kan een student weten wat hij niet weet? Het is daarom ook niet raar dat is gebleken dat studenten dik tevreden zijn met het niveau. Ook de veronderstelling dat je de benodigde kennis van anatomie van internet kan halen, is gevaarlijke onzin. Op het internet staat een schat aan informatie, maar

60 zonder kennis is deze informatie waardeloos. Leerbedrijven zoals ziekenhuizen zouden een belangrijke stem moeten hebben in de besluitvorming over praktijkonderwijs. Door de wijze waarop de meeste scholen met het competentieonderwijs omgaan, wordt die stem nu niet of nauwelijks gehoord. Het competentiegericht onderwijs kan een verrijking zijn voor het beroepsonderwijs, maar door de wijze waarop de roc's en eerder vele hogescholen deze methodiek

65 invoeren, betekent het juist een verarming. Gelukkig zijn er hier en daar beroepsopleidingen die door voortschrijdend inzicht meer aan kennisverwerving doen. Het kabinet kan niet blijven roepen dat het bedrijfsleven het competentieonderwijs zelf heeft gewild. Het wordt tijd dat de regering deze zinsnede uit artikel 23 van de

70 Grondwet eens naleest: 'Het onderwijs is een voorwerp van de voortdurende zorg der regering.'

75 *Presley Bergen en Harm Beertema zijn docent in het beroepsonderwijs. Beiden zijn bestuurslid van Beter Onderwijs Nederland (BON)*

7. *Is de opleidingscoördinator van het grote ziekenhuis het eens met de woordvoerder van Corus over de effecten van competentieonderwijs?*
- A** Ja, hij vindt het ook goed dat leerlingen zelfstandig een voetbaltoernooi kunnen organiseren.
 - B** Nee, hij vindt dat ze teveel context krijgen aangeboden, en te weinig basiskennis.
 - C** Dat blijkt niet uit de tekst.
8. *Wat vinden de schrijvers van deze tekst over het standpunt van het kabinet?*
- A** Ze vinden het verstandig dat het kabinet de scholen en bedrijven zelf laat beslissen over het competentieonderwijs.
 - B** Ze vinden dat het kabinet verantwoordelijkheid voor de inhoud van het onderwijs moet nemen.
 - C** Ze vinden dat het kabinet competentieonderwijs actief moet stimuleren.
 - D** Ze staan neutraal tegenover het kabinet: dat doet het niet goed, maar ook niet slecht.
9. *Waarom vinden de schrijvers van dit stuk het niet vreemd dat studenten 'dik tevreden' zijn met het niveau van hun opleiding?*
- A** Omdat studenten niet kunnen weten welke kennis ze missen in een beroepsopleiding.
 - B** Omdat studenten van nature leergierig zijn.
 - C** Omdat het niveau van het beroepsonderwijs in Nederland hoog is.
 - D** Omdat er heel veel tijd beschikbaar is voor de bespreking van persoonlijke ontwikkelplannen.
10. *Welke stem wordt volgens de schrijvers van dit stuk nu 'niet of nauwelijks gehoord'?*
- A** Van het kabinet.
 - B** Van de studenten.
 - C** Van het praktijkonderwijs.
 - D** Van leerbedrijven zoals ziekenhuizen.

Werken bij Duplan: ervaren Accountant AA - Junior Controller

Vestiging: Rotterdam Vakgebied: Accountancy Opleidingsniveau: Post-HBO

Je functie

- 5 Als ervaren accountant binnen Duplan kijk je achter de schermen bij het midden- en kleinbedrijf, van een horecaonderneming, uitgever of makelaarskantoor tot een productiemaatschappij. Je gaat je bezighouden met het samenstellen en reviewen van jaarrekeningen, het geven van financieel-economische adviezen, veelvuldig klantcontact onderhouden en het aansturen en motiveren van je team. Verder ben je verantwoordelijk voor de planning van de werkzaamheden en ben je de
- 10 sparringpartner tussen de teams en het management. Vanaf dag één werk je, op locatie, rechtstreeks voor klanten, krijg je verantwoordelijkheid en ruimte voor eigen initiatief en ontwikkeling. Bovendien bouw je tijdens internationale trainingen een netwerk op van collega's uit binnen- en buitenland.

Werken in teams

- 15 Teamwork staat centraal bij Duplan. Samen met collega's van andere vakgebieden zet je je in om ingewikkelde vraagstukken voor je cliënt te beantwoorden. De opdrachten waar je aan werkt laten zich niet in een hokje duwen. Daarom zitten in een team vaak niet alleen maar collega's van jouw vakgebied. Dat zorgt voor de nodige afwisseling. Bovendien leer je zo ook veel van andere vakgebieden. En kunnen anderen weer leren van jou.
- 20 Waar ook ter wereld staan er Duplan-collega's voor je klaar. In drukke tijden helpen ze je uit de brand en bij moeilijke opdrachten schieten ze te hulp. Een gevarieerd personeelsbestand met medewerkers van verschillende afkomst, geslacht en leeftijd is daarbij onmisbaar. Om dit talent binnen te halen en te houden hebben we bij Duplan een werkomgeving gecreëerd waarin plaats is voor verschillen. De interactie met collega's van verschillende disciplines en uit verschillende landen zorgt er bovendien
- 25 voor dat je meer inzicht krijgt in de mogelijkheden die er voor jouw talenten zijn in onze organisatie. Samen sterker dus.

Jouw profiel

- Word jij uitgedaagd door de bovenstaande functieomschrijving, dan maken we graag kennis met jou!
- 30 Daarnaast voldoe je aan de volgende voorwaarden:

- Je hebt 3 tot 6 jaar relevante werkervaring binnen de accountancy branche;
- Je bent al bezig (of zou willen beginnen) met de NOvAA (Post HBO AA) opleiding;
- Je hebt een passie voor cijfers en een duidelijke motivatie voor het accountancyvak;
- Je barst van de ambitie om de top te bereiken!

Je carrièrepad en arbeidsvoorwaarden

- 35 Met kantoren in heel Nederland en ruim 5000 medewerkers is Duplan een toonaangevende organisatie. Dat betekent dat je met ambitieuze, hoogopgeleide collega's werkt, vaak in multidisciplinaire en internationale teams. In een open en professionele bedrijfscultuur met veel ruimte voor innovatie en eigen initiatief. En met arbeidsvoorwaarden die passen bij jouw ambitie en
- 40 behoeften, zoals een variabele looncomponent op basis van teamprestaties. Verder bieden we een prima leaseregeling, een laptop, een telefoon, een onkostenvergoeding en een premievrij pensioen. Toptalent maakt bij ons snel promotie. Natuurlijk helpen we je waar we kunnen, met een uitgebalanceerd learningprogramma en continue feedback. Zo krijg je een eigen counselor die je helpt met je carrièreplanning en alle gelegenheid om je vaktechnisch te blijven verbeteren.

Interesse?

45 Word je uitgedaagd door deze functie? Neem dan vandaag nog contact met ons op voor een kennismaking. Voor vragen over deze vacature kun je bellen met Heidi van Houten op telefoonnummer 06-23454698.

11. *Wat staat er in de tekst over de hoogte van het salaris?*
- A** Dat is bovengemiddeld.
 - B** Daarover moet je zelf onderhandelen.
 - C** Dat is afhankelijk van de prestaties van je team.
 - D** Daar zegt de tekst niets over.
12. *Wat wordt je positie binnen het team, als je de baan krijgt?*
- A** Je gaat meteen leiding geven aan een team.
 - B** Je bent volwaardig lid van het team.
 - C** Je begint met eenvoudig werk, maar je kan snel carrière maken.
13. *Hoe is de ideale samenstelling van de teams volgens Duplan?*
- A** Zoveel mogelijk jonge, enthousiaste mensen met internationale ervaring en contacten.
 - B** Alleen mensen die ervaring hebben in verschillende vakgebieden.
 - C** Alleen mensen met minimaal 4 jaar ervaring als accountant.
 - D** Een mix van jongere en oudere mensen, mannen en vrouwen en mensen van verschillende afkomst.
14. *Waar zal je voor je werk naartoe moeten, als je deze baan krijgt?*
- A** Naar Rotterdam.
 - B** Naar Rotterdam en naar verschillende plaatsen in Nederland.
 - C** Naar Rotterdam en soms naar het buitenland.
 - D** Naar Rotterdam, naar verschillende plaatsen in Nederland en soms naar het buitenland.

Deze tekst komt uit de Volkskrant en gaat over 'Schone Schijn', een rapport over mensenhandel en gedwongen prostitutie.

Einde aan mythe van 'die gezellige Wallen'

'50 tot 90 procent prostituees gedwongen achter de ramen.' Voormalige peeskamers ingericht als mode-etalage.

5 Van onze verslaggever Willem Beusekamp

AMSTERDAM 'In alle drie steden schatten de prostitutiecontroleurs het percentage onvrijwillig werkende vrouwen op 50 tot 90 procent.' 90 procent gedwongen achter de ramen - niet eerder was het beeld zo macaber.

10 De cijfers staan in Schone Schijn, een inventarisatie van de mensenhandel uitgevoerd in de steden Alkmaar, Amsterdam en Utrecht door de nationale recherche. Het rapport is eerder deze maand door het Openbaar Ministerie overhandigd aan de stadsbesturen van de drie steden, in de hoop dat op locatie effectiever kan en zal worden opgetreden tegen vrouwenhandel.

15 De onderzoekers: 'Uitgaande van de laagste schatting van 50 procent zou dit alleen al in Amsterdam 4.000 slachtoffers van mensenhandel op jaarbasis inhouden. De gemeente Amsterdam schatte het aantal raamprostituees in 2005 namelijk op 8.000.' Uitgaande van de hoogste schatting, 90 procent, zouden in de hoofdstad derhalve 7.200 vrouwen gedwongen prostitutie bedrijven. Dergelijk hoge percentages zijn nog nooit genoemd.

20 Ook als in hetzelfde rapport de kanttekening wordt gemaakt dat de signalen van vrouwenhandel niet altijd even concreet zijn en dat er bij de zedencontroleurs vaak sprake is van 'onderbuikgevoelens', maakt Schone Schijn 'definitief een einde aan de mythe van 'die gezellige en sfeervolle Wallen', de bekendste – ook internationaal bekende - hoerenbuurt van Nederland.

25

Gedwongen abortus en borstvergroting waren aan de orde van de dag

De lol had er allang af kunnen zijn als de liefhebbers van de rosse buurt vorig jaar kennis hadden genomen van de directe aanleiding voor het rapport Schone Schijn: Onderzoek Sneep. Uitgebreid is hierin beschreven hoe politie en justitie stuitten op een door twee Turkse broers geleide bende. Honderden vrouwen zijn door de bendeleden in de drie onderzochte steden (en Den Haag) onder bedreiging in de peeskamers geplaatst. Ondanks verschillende aanwijzingen dat er iets grondig mis was, kon de bende langer dan tien jaar zijn gang gaan.

30 Waarbij wordt aangetekend dat de slachtoffers voor de controleurs vaak moeilijk zijn te herkennen. 'In het geval van de Turkse broers stonden de vrouwen onder druk om per dag zo veel mogelijk te verdienen. Een vrolijke en uitdagende prostituee werft de meeste klanten, dus paradoxaal genoeg zagen juist deze slachtoffers eruit als 'happy hookers'.

35 De vrouwen waren afkomstig uit Oost-Europa, maar tevens uit Nederland. Met onbeschrijfelijk geweld werden ze onder de duim gehouden; gedwongen abortus en collectieve borstvergroting (met door de pooiers bedongen korting in een Belgische kliniek) waren praktijk van de dag. De daders zijn dit jaar veroordeeld tot langdurige celstraffen. Inmiddels zijn de Wallen de Wallen niet meer. Voormalige peeskamers zijn sinds kort ingericht als mode-etalage. De getoonde couture is elders in de buurt te koop. Andere zaken die kunnen worden gerekend tot de criminele branche, zijn gesloten of verhuisd. Het is

40 slechts een begin. De overtuiging dat de Wallen een belangrijk afzetgebied vormen voor de internationale vrouwenhandel - waarbij controle wegens de geringe aangiftebereidheid van slachtoffers slechts mondjesmaat helpt - heeft het stadsbestuur tot rigoureuze maatregelen verleid: met gemeenschapsgeld worden seksexploitanten uitgekocht.

45 De eerste was vorig jaar Charles Geerts. Hij mocht 25 miljoen euro incasseren, waarvan 4,5 miljoen euro direct afkomstig was van de gemeente. De indruk die ontstond, namelijk dat

50

Geerts daarmee helemaal van de Wallen was verdwenen, blijkt onjuist. NRC Handelsblad meldde zaterdag dat de voormalige pornobaas nog steeds volop actief is in '1012', vernoemd naar de postcode van het te saneren stadshart.

55 **Post-traumatische stress**

De Amerikaanse klinisch psycholoog Melissa Farley onderzocht vanaf 1993 de psychische gevolgen van prostitutie. Ze interviewde tientallen prostituees in diverse landen over hun ervaringen. Farley berekende dat tweederde van de prostituees lijdt aan een

60 'posttraumatisch stress-syndroom ten gevolge van haar (of zijn) werk. In 2003 interviewde ze 854 prostituees in negen landen: 68 procent voldeed volgens Farley aan de criteria van het posttraumatisch stress-syndroom, 71 procent zei fysiek mishandeld te zijn tijdens het werk, 63 procent was verkracht, 64 procent bedreigd met een wapen en 89 procent wilde niet werken als prostituee, maar zei geen middelen te hebben om met het werk te stoppen. Dat tweederde van de prostituees leidt aan posttraumatische stress kan niet gelden voor

65 prostituees in Nederland, denkt Metje Blaak, zelf ex-prostituee ('25 jaar in het vak') en woordvoester van De Rode Draad, de belangenvereniging van prostituees in Nederland. 'Ik ken veel vrouwen die het werk heel leuk vinden. Sommigen hebben een normale baan en doen prostitutie erbij voor een extra zakcentje', zegt Blaak. 'Ik ken zelfs vrouwen die even zonder man zitten en een tijdje als prostituee gaan werken omdat ze seks toch wel lekker

70 vinden. Dan kun je toch niet echt spreken van stress.' Ook Ineke Smidt, directeur van het Coördinatiepunt Mensenhandel (CoMensha), zet haar vraagtekens bij het aantal getraumatiseerde prostituees dat Farley noemt. 'Dit klinkt als uitwassen die je tegenkomt in het illegale circuit. In Nederland maakt het overgrote deel van de prostituees de vrijwillige keus om het werk te doen, vaak uit economische motieven.'

75 Maar bestaat de vrijwillige prostituee wel, vragen diverse deskundigen zich af. 'In de Europese Unie wordt hierover momenteel fel gedebatteerd', aldus Joyce Outshoorn, hoogleraar vrouwenstudies van de Universiteit van Leiden onlangs in dagblad *Trouw*. 'Het ene kamp vindt dat prostitutie nooit vrijwillig kan zijn, maar per definitie een uitwas is van de onderdrukking van de vrouw. Dat is bijvoorbeeld het standpunt in Zweden, waar mannen die naar de hoeren gaan strafbaar zijn. Het andere kamp gaat uit van de vrije keuze: als

80 vrouwen op die manier hun geld willen verdienen moet dat kunnen. Daarom moet prostitutie een gewone bedrijfstak worden.' In 2000 werd het bordeelverbod in Nederland afgeschaft. Legalisering en registratie van prostituees, was de hoop, zou onvrijwillige prostitutie en vrouwenhandel tegengaan. Acht

85 jaar later is er geen bewijs dat dit is gelukt. Vooral buitenlandse prostituees in Nederland lijken de pineut. Zij hebben geen geldige papieren en zijn dus aangewezen op sluwe mensenhandelaren. Vervolgens verdwijnen ze naar schimmige achterkamertjes, in de escortservice - waar weinig controle op is of worden ze 'thuis' tewerkgesteld door hun pooier. 'Wij hebben vanaf het begin voorspeld dat het opheffen van het bordeelverbod niets zal helpen bij het bestrijden van mensenhandel', zegt Co-

90 Mensha-directeur Smidt. In het buitenland wordt met grote belangstelling gekeken naar de Nederlandse liberale wetgeving omtrent prostitutie. De VS zijn het meest kritisch. Legalisering van prostitutie trekt mensenhandelaren aan, beweert het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken zelfs. Dat is geen loze kreet, omdat dit departement de situatie van de internationale mensenhandel elk jaar uitgebreid onderzoekt.

95 Ongeveer 800 duizend mensen worden jaarlijks over grenzen heen verhandeld, aldus het Amerikaanse ministerie in het rapport voor 2008. Daarbij zijn niet meegerekend de

100 'miljoenen' mensen die binnen de landsgrenzen worden verhandeld. Het merendeel van de slachtoffers verdwijnt in de seksindustrie (87 procent) en een derde tot de helft is minderjarig, aldus de Verenigde Naties. Nederland is een van de grootste bestemmingslanden van mensenhandelslachtoffers. Het aantal meldingen van slachtoffers stijgt bovendien al jaren.

Bron: de Volkskrant 28-8-'08

15. *Door wie is de inventarisatie 'Schone Schijn' gedaan?*
- A** Door de nationale recherche.
 - B** Door de stadsbesturen van Amsterdam, Alkmaar en Utrecht.
 - C** Door het Openbaar Ministerie.
 - D** Door twee Turkse broers.
16. *Hoeveel slachtoffers van mensenhandel zijn er volgens de onderzoekers per jaar in Amsterdam?*
- A** 4000.
 - B** 8000.
 - C** 7200.
 - D** Tussen 4000 en 7200.
17. *Waarom is het onzeker om hoeveel slachtoffers van mensenhandel het precies gaat?*
- A** De kwaliteit van het onderzoek is niet goed.
 - B** De onderzoekers hebben geen idee hoeveel prostituees in Amsterdam werken.
 - C** De signalen zijn niet altijd concreet, waardoor de controleurs op hun gevoel afgaan.
18. *Waarom waren de slachtoffers van de Turkse broers vaak moeilijk te herkennen?*
- A** Ze hadden een collectieve borstvergroting gekregen.
 - B** Ze werden door de broers gedwongen zich vrolijk en uitdagend te gedragen.
 - C** Er waren geen aanwijzingen dat er iets aan de hand was.
 - D** Er was niet bekend uit welke landen de slachtoffers kwamen.
19. *Waarom zijn, volgens de tekst, de Wallen de Wallen niet meer?*
- A** Vroeger was het er gezellig, nu is er veel geweld.
 - B** De gemeente koopt sex-exploitanten uit en andere criminele zaken zijn gesloten of verhuisd.
 - C** Het stadsbestuur denkt dat er sinds de arrestatie van de Turkse broers veel minder mensenhandel is.
20. *Spreken de conclusies van 'Schone Schijn' en de mening van Ineke Smidt elkaar tegen?*
- A** Ja.
 - B** Nee.
21. *Welke uitspraak is correct?*
- A** Nederland verwachtte een positief effect van legalisering van prostitutie op mensenhandel.
 - B** Ineke Smidt verwachtte geen positief effect.
 - C** Volgens de Verenigde Staten treedt er een negatief effect op.
 - D** A, B en C zijn alle drie correct.

Deze tekst komt uit de Volkskrant en gaat over een onderzoek naar narcisme onder de Nederlandse bevolking.

Volgens een onderzoek van NCRV en de Volkskrant neigen jongere generaties meer tot narcisme dan de oudere

Jeugd vindt zichzelf veel te verwend

5 Twee op de drie jongeren vinden de verhouding rechten en plichten scheefgegroeid.

Van onze verslaggevers
Ad Bergsma, Peter de Greef

10

AMSTERDAM Jongeren maken zich grote zorgen over 'de jeugd van tegenwoordig'. Zij vinden dat hun leeftijdgenoten te veel worden verwend, dat ze te veel worden aangemoedigd zich goed over zichzelf te voelen en dat ze mede daardoor te weinig rekening houden met anderen. Maar liefst twee op de drie jongeren (66 procent) tussen de 16 en 24 jaar vinden dat de verhouding tussen rechten en plichten bij de jeugd is scheefgegroeid.

15

Dit blijkt uit een groot narcismeonderzoek door TNS NIPO dat is uitgevoerd onder de Nederlandse bevolking in opdracht van de Volkskrant en de NCRV. Uit het onderzoek, een representatieve

20

1.300 dat driekwart vindt dat ouders verwennen. Een meent dat de rechten en jongste gene-

25

Jongeren eisen algemene opinie, en vragen zich te weinig af wat ze aan de samenleving kunnen bijdragen.

30

De zorgen over de jeugd hangen samen met de sterk veranderde omstandigheden waarin kinderen van na 1970 zijn opgegroeid. Dankzij de komst van anticonceptie, kleine gezinnen en een gestegen welvaart zijn kinderen steeds meer een bewuste keuze. Of, zoals enkele cultuurcritici hebben opgemerkt: ouders roepen hun kind uit tot het centrum van de wereld en de omstanders vrezen dat de kinderen dat nog geloven ook.

35

Onderzoek in de Verenigde Staten door de psycholoog Jean Twenge toont aan dat kinderen uit de jaren zeventig, tachtig en negentig veel meer zelfvertrouwen hebben en assertiever zijn dan oudere generaties. Maar tegelijkertijd zijn ze vaker depressief en angstig, en niet bestand tegen de teleurstellingen van het volwassen leven. Ze zijn zo vol van zichzelf dat sprake is van ongezond narcisme.

40

45

Uit het Volkskrant/NCRV onderzoek blijkt dat jongere generaties ook in Nederland meer neigen tot narcisme dan oudere. Bijna de helft van jongeren tussen 16 en 24 jaar vindt zichzelf 'heel speciaal', terwijl dit geldt voor slechts een kwart van de 55-plussers. Toch lijkt de verhouding tussen de generaties in Nederland minder scheef dan in de Verenigde Staten. Van de Nederlanders is eenderde het eens met de stelling dat de wereld er beter aan toe zou zijn als zij het voor het zeggen zouden hebben, maar aan deze vorm van zelfoverschatting lijden evenveel ouderen als jongeren.

50 **Jongeren zijn vol van zichzelf**

Volgens Jan Derksen, hoogleraar psychologie aan de Radboud Universiteit Nijmegen, zijn 'eigenliefde en grootheidsfantasieën de afgelopen decennia exponentieel toegenomen'. Met andere woorden: jongeren zijn vol van zichzelf. Hedy Stegge, hoogleraar ontwikkelingspsychopathologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam, wijst er echter op dat een opgeblazen zelfbeeld serieuze problemen kan veroorzaken. Wie zichzelf geweldig vindt, voelt zich al snel tekortgedaan door een omgeving die de vermeende grootheid niet onderkent. Een grotere kans op ruzies en conflicten is het voorspelbare gevolg. Een hardnekkig misverstand dat zich vanuit de psychologie in de hoofden van ouders en leerkrachten heeft genesteld, is volgens Stegge dat zelfwaardering cruciaal is voor een goede geestelijke gezondheid.

60 Niet elke vorm van eigenliefde is schadelijk. Een van de vragen uit het *Volkskrant/NCRV-onderzoek*, betreft de graagte waarmee we onszelf in de spiegel bekijken. Aan dit kenmerk is de naam narcisme ontleend, afgeleid van Narcissus, de Griekse mythologische figuur die verliefd werd op zijn eigen spiegelbeeld. 38 procent van de jongeren tussen 16 en 24 jaar blijkt geboeid door het beeld van zichzelf. Voor 65-plussers ligt dit percentage beduidend

65 lager, op 23. Maar deze vorm van ijdelheid blijkt geen relatie te hebben met het welbevinden van die persoon of de kwaliteit van de relaties die hij aangaat.

Positieve kanten

Eigenliefde, zo blijkt uit het onderzoek, heeft ook duidelijk positieve kanten. Wie het

70 belangrijk vindt op te vallen, het gevoel heeft dat het op zijn werk veel minder leuk is zonder zijn aanwezigheid en geregeld bedenkt hoe goed hij wel niet is, neemt gemiddeld meer initiatief en zit over het algemeen net iets lekkerder in zijn vel.

De onderste 20 procent van de personen bij wie het gevoel speciaal te zijn het minst is ontwikkeld, geeft zichzelf een gemiddeld rapportcijfer van 5,3 voor de mate waarin zij

75 initiatief nemen. De mensen die het beter getroffen hebben met zichzelf, komen uit op een 7,3.

Een positief element van een hoge zelfwaardering is zelfredzaamheid. Wie hierin gelooft, neemt graag de verantwoordelijkheid voor beslissingen, en stelt zich minder afhankelijk op. In de enquête zijn dit de mensen met de grootste kans zich gelukkig te voelen. De 20

80 procent die het meest uitgaat van eigen kracht en verantwoordelijkheid geeft zijn stemming van de afgelopen dag gemiddeld een 7,7. De 20 procent die het heft liever uit handen geeft, blijft steken op een 7,2.

Geluksprofessor Ruut Veenhoven van de Erasmus Universiteit Rotterdam: 'De Nederlandse samenleving laat veel ruimte voor keuze. Je kunt trouwen met wie je wilt, geloven wat je wilt,

85 het werk doen dat je wilt en tot op zekere hoogte ook niet werken als je daaraan een hekel hebt. Daardoor leven veel mensen een leven dat aardig bij hen past. Voorwaarde daarbij is dat je wel keuzen moet durven maken en dat je voor jezelf moet weten op te komen.'

Hoogleraar Derksen vindt het om die reden niet vreemd dat jongeren narcistischer zijn: 'Wij vragen van jongeren dat ze presteren, dat ze achter hun computer ideeën genereren, dat ze

90 de samenleving vooruit helpen. Dan heb je een forse dosis narcisme nodig'.

Zelfoverschatting

het loopt echter fout, wanneer de zelfwaardering niet in goede banen wordt geleid en niet gebaseerd is op een reële inschatting van de eigen capaciteiten. Dan ontstaan

95 superioriteitsgevoelens en het idee dat allerlei rechten volstrekt vanzelfsprekend zijn. Wie dit in sterke mate heeft, schrikt niet terug voor manipulatie, denkt vooral aan zichzelf en is niet tevreden voor hij het onderste uit de kan heeft gehaald. Dit gaat gepaard, blijkt uit de *Volkskrant-enquête*, met een meer opvliegend karakter, minder warme banden met familie en minder duurzame relaties met vrienden. Wie het vanzelfsprekend vindt om overal recht op te

100 hebben, heeft drie keer zo vaak ruzie, blijkt uit het onderzoek.

22. *Welk deel van de Nederlandse bevolking vindt dat de verhouding tussen rechten en plichten is scheefgegroeid?*
- A** Iets meer dan de helft.
 - B** Tweederde.
 - C** Driekwart.
 - D** Dat staat niet in de tekst.
23. *Welke oorzaak noemt de tekst voor de zorgen over de jeugd?*
- A** Anticonceptie leidt op vroegere leeftijd tot sexuele contacten.
 - B** Door de gestegen welvaart beseffen jongeren niet meer dat je hard moet werken als je een goed leven wilt hebben.
 - C** Ouders kiezen steeds meer bewust voor kinderen en geven hun kinderen het gevoel dat ze het centrum van de wereld zijn.
 - D** Omstanders zijn bang voor agressie en durven niets meer te zeggen als jongeren in de fout gaan.
24. *Welk verschil noemt de tekst tussen de onderzoeken van Jean Twenge en De Volkskrant/NCRV?*
- A** De jeugd in de Verenigde Staten is vaker depressief en angstig dan de jeugd in Nederland.
 - B** De Nederlandse jeugd vindt zichzelf vaker 'heel speciaal'.
 - C** Het verschil tussen de generaties lijkt in Nederland minder groot dan in de Verenigde Staten.
25. *Wat is volgens Hedy Stegge een hardnekkig misverstand?*
- A** Dat eigenliefde en grootheidswaanzinnigheden negatief zouden zijn.
 - B** Dat jongeren vol van zichzelf zijn.
 - C** Dat zelfwaardering onmisbaar is voor een goede geestelijke gezondheid.
 - D** Dat elke vorm van eigenwaardering schadelijk zou zijn.
26. *Wat blijkt uit het onderzoek van De Volkskrant/NCRV over de vraag of mensen zichzelf graag in de spiegel bekijken?*
- A** Dat heeft negatieve gevolgen voor de relaties met andere mensen.
 - B** Dat heeft positieve gevolgen voor de relaties met andere mensen.
 - C** Dat heeft geen invloed op de kwaliteit van de relaties met andere mensen.
27. *Welke positieve gevolgen van eigenliefde worden in de tekst genoemd?*
- A** Meer opvallen, betere rapportcijfers, leuker werk en meer kans op geluk.
 - B** Meer initiatief nemen, je goed voelen en meer zelfredzaamheid.
 - C** Meer ruimte voor keuze en de mogelijkheid niet te werken als je dat niet wilt.
28. *Waarom vindt Derksen het niet vreemd dat jongeren narcistisch zijn?*
- A** Omdat ouders hun kinderen centraal stellen.
 - B** Omdat de samenleving het jongeren heel makkelijk maakt.
 - C** Omdat jongeren wel in bepaalde mate narcistisch moeten zijn om succesvol te zijn in onze samenleving.

Deze tekst komt van de website van het Instituut voor Nederlandse Geschiedenis. De tekst is onderdeel van een serie informatieve teksten over de geschiedenis van Nederland.

... (Titel)

5 De eerste oliecrisis maakt een einde aan een kwart eeuw van snelle economische groei. Investerings worden minder en de werkloosheid begint toe te nemen. Het kost de Nederlanders en de politiek moeite zich hieraan aan te passen. Door de tweede oliecrisis in 1979 raakt Nederland in grote economische problemen.

20 In Vietnam woedde een oorlog die in de hele westerse wereld op de televisie kon worden gevolgd. Avond aan avond werd het strijdtoneel getoond tussen het communistische gevaar en de vrije westerse wereld. Het geweld riep vooral bij de jeugd heftige reacties op. Ook in het Midden-Oosten woedden oorlogen, maar dan tussen Israël en hun Arabische burens. Deze Arabische landen, samen met andere olieproducerende landen verenigd in de OPEC, kondigden in 1973 een olieboycot af tegen de Verenigde Staten en Nederland, om daarmee hogere prijzen af te dwingen voor hun olie. Nederland werd naast de VS waarschijnlijk uitgekozen vanwege zijn al te openlijke steun aan Israël.

25 In dat jaar was - voor het eerst sinds 1958 - een PvdA-regering tot stand gekomen onder leiding van Joop den Uyl (1919-1987), met samenwerking van de PPR en D'66. Ook enkele ministers uit confessionele kring behoorden tot het eerste kabinet-Den Uyl. Dit 'linkse' kabinet zou er voor zorgdragen dat er spreiding kwam van kennis, inkomen en macht. Kortom, de leuzen die op de universiteiten, in de fabrieken en binnen de (linkse) politiek veelvuldig hadden geklonken. De olieboycot zette een dikke streep door alle nieuwe plannen van de regering. In een radio- en televisietoespraak kondigde Den Uyl aan dat er op zondag 30 geen auto's meer de weg op mochten en dat de benzine op de bon ging. De grote olieconcerns beschikten echter over grote voorraden in hun olietanks en in de olietankers op zee, die vrijwel direct naar Rotterdam werden gedirigeerd. Weldra kon iedereen weer beschikken over voldoende benzine om op zondag met de auto erop uit te trekken. De 35 boycot had op de langere termijn wel effecten, want schoksgewijs verhoogden de OPEC-landen de olieprijs waardoor wereldwijd de economie in een recessie terechtkwam.

40 Met de tweede oliecrisis in 1978 kwam aan jaren van voorspoed een abrupt einde. De werkloosheid nam toe en het nationaal inkomen daalde. Vooral in de scheepsbouw, de metaalindustrie, de textielindustrie en de bouwnijverheid vielen veel ontslagen. Op andere fronten ging de vernieuwing van Nederland overigens gewoon door. Vooral de vrouwenemancipatie kreeg meer en meer aandacht. Met de leuze 'baas in eigen buik', eiste de vrouwenbeweging 'Dolle Mina' het toestaan van abortus provocatus. Na diverse schermutselingen rondom de abortuskliniek Bloemenhove, die op last van de overheid moest 45 worden gesloten, kreeg Nederland in 1981 een abortuswetgeving. Ook de acceptatie van homoseksualiteit nam onder brede lagen van de bevolking toe. Nederland werd in de wereld meer en meer het toonbeeld van tolerantie en vrijheid.

29. *Welke titel past het beste bij deze tekst?*
- A** Nederland in de jaren '70
 - B** De OPEC versus de VS en Nederland
 - C** Het eerste kabinet Den Uyl
30. *Wat voor reden(en) geeft de tekst voor de olieboycot tegen de Verenigde Staten en Nederland?*
- A** Geen.
 - B** Economische.
 - C** Politieke.
 - D** Economische en politieke.
31. *Welke effecten van de olieboycot waren voor de economie het grootst?*
- A** De korte termijn-effecten.
 - B** De lange termijn-effecten.

Deze tekst is een brief van Hogeschool Amstellanden aan een docent over de beëindiging van zijn arbeidsovereenkomst.

**Hogeschool Amstellanden
Human Recource Management**

Postbus 128, 2007 RW Hoofddorp

5

De heer E.L. van Veen
Haarlemmerweg 131
1051 RT Amsterdam

10

Datum: 14 december 2009-11-04
Onderwerp: ontslag D9
Referentie: MWG
Kenmerk: HRM-042 / 51378

contact: Service Center HRM
Telefoon: +31 (0)24 568 4226
Fax: +31 (0)24 576 2519
E-mail: HRM@AMSTELLANDEN.nl

15

20 Geachte heer Van Veen,

U heeft een tijdelijke arbeidsovereenkomst bij Amstellanden. Deze arbeidsovereenkomst eindigt van rechtswege op 1 januari 2010 conform artikel D9 cao hbo 2009-2012.

25

Als u deelneemt aan de collectieve zorgverzekering (Zilveren Kruis Achmea) moet u zelf contact opnemen met de verzekeraar over voortzetting of beëindiging van uw polis.

30

Indien u een vervoersbewijs van woon-werkverkeer heeft, verzoeken wij u dit bewijs binnen een week na het einde van uw dienstverband aangetekend te versturen naar het Service Center HRM, Postbus 128, 2007 RW HOOFFDDORP. Wij hebben dit vervoersbewijs nodig voor de teruggave van de resterende abonnementskosten door het vervoersbedrijf. Als u het abonnement wilt behouden, kunt u contact opnemen met het Service Center HRM (024-5684226). U ontvangt dan zo spoedig mogelijk een rekening voor de resterende abonnementskosten.

35

Verder vestigen wij er de aandacht op dat u, in geval van indiensttreding bij een nieuwe werkgever, een wettelijk recht heeft op waardeoverdracht van uw opgebouwde pensioenrechten naar de nieuwe pensioenverzekeraar. U dient dit binnen zes maanden na indiensttreding kenbaar te maken aan de nieuwe werkgever.

40

Omdat de dekkingsgraad bij het ABP op dit moment minder is dan 100 %, is het volgens de Pensioenwet niet toegestaan een waardeoverdracht te doen.

Om te weten wat voor gevolgen dit voor u heeft, belt u met de klantenservice van ABP: 049 680 71 81 (tot 19 uur).

45

Als er nog geen sprake is van een nieuwe werkgever en u denkt aanspraak te kunnen maken op een werkloosheidsuitkering dient u zich uiterlijk op de eerste dag van werkloosheid in te laten schrijven bij het CWI in uw woonplaats.

50

Indien aan u een werkloosheidsuitkering wordt toegekend, kunt u mogelijk ook aanspraak maken op een boven- of na-wettelijke uitkering. U kunt deze uitkering aanvragen via de digitale aanvraagmodule op www.bovenwettelijkeww.nl.

Tevens berichten wij u dat er in verband met een eventuele werkloosheidsuitkering reïntegratiebevorderende maatregelen beschikbaar zijn. Het HBO kent in het kader van

- 55 eventuele werkloosheid de mogelijkheid u te begeleiden bij het zoeken naar ander werk. Dit is zowel voor u als voor de werkgever van belang. Loyalis Mens en Werk is de uitvoerende instantie die zorg draagt voor begeleiding bij het zoeken naar ander werk. Indien dit nog niet heeft plaatsgevonden kan Amstellanden u aanmelden voor een intakegesprek.
- 60 Voor meer informatie kunt u contact opnemen met uw HRM Adviseur, Fons Averkamp (telefoonnummer 06 22498634).

Met vriendelijke groet,

65 *F.V. Oostveen*

F.V. Oostveen
Directeur Sociale Studies Hoofddorp

32. *Meneer Van Veen heeft voor zijn werk een abonnement voor de bus dat nog een half jaar geldig is, en dat hij graag wil houden. Mag dat?*
- A** Ja, hij mag het gewoon houden. De kosten worden door de school betaald.
 - B** Ja, maar hij moet er wel voor betalen.
 - C** Nee, hij moet het abonnement inleveren.
33. *Heeft meneer Van Veen ook recht op een boven- of na-wettelijke uitkering?*
- A** Ja.
 - B** Nee.
 - C** Dat blijkt niet uit deze brief.
34. *Meneer Van Veen wil graag begeleiding bij het zoeken naar nieuw werk. Welke instantie kan die begeleiding volgens deze brief geven?*
- A** Het CWI in zijn woonplaats.
 - B** Hogeschool Amstellanden.
 - C** HRM-adviesbureau Fons Averkamp.
 - D** Loyalis Mens en Werk.

Einde van de oefening.

Antwoorden:

Tekst 1 en 2 (nieuw reisdocument)

Leesstrategie: begrijpend lezen; vraag 1 t/5 zou je ook goed kunnen beantwoorden met alleen globaal lezen, maar vraag 6 is een echte begripsvraag. Voor een maximale score is begrijpend lezen dus het beste.

1. C Het goede antwoord staat in regel 16 – 18: ‘In het geval het bij u tijdelijk onmogelijk is ... u krijgt een reisdocument met een geldigheidsduur van maximaal 12 maanden.’
2. A Het goede antwoord staat in regel 48 – 49: ‘De baliemedewerker controleert ... Verfresten en ander vuil kunnen namelijk problemen geven bij het opnemen van de vingerafdrukken.’
3. B Het goede antwoord staat in regel 60 – 63: ‘Kinderen worden vanaf 26 juni 2012 niet meer bijgeschreven ... Het paspoort zelf blijft wel geldig: u kunt er gewoon mee blijven reizen.’
4. C Het goede antwoord staat in regel 13 – 14: ‘Die maatregel is bedoeld om fraude met paspoorten moeilijker te maken ... het identificeren van verdachten en de opsporing van misdrijven.’
5. B Het goede antwoord staat in regel 15: ‘Vooral tegen de opslag in de databank is veel verzet.’
6. B In tekst 1 wordt maar één manier voor het gebruik van de vingerafdrukken genoemd, in regel 10 – 11: ‘Het doel ... misbruik van documenten zoveel mogelijk tegen te gaan.’
Opname in een centrale databank en het gebruik voor het identificeren van verdachten en de opsporing van misdrijven worden alleen in tekst 2 genoemd.

Tekst 3 (‘Incompetentieonderwijs’)

Leesstrategie: begrijpend lezen; de tekst gaat over een controversieel onderwerp waar verschillende meningen over mogelijk zijn. De vragen gaan ook over meningen (vraag 8) en of persoon A het eens is met persoon B (vraag 7). Dat zijn begripsvragen.

7. B De woordvoerder van Corus is positief: hij vindt dat de leerlingen ‘zelfstandiger en praktijkgericht’ zijn (regel 12 - 13);
De opleidingscoördinator is kritisch: zie regel 28 – 31 (‘Leerling-verpleegkundigen kregen 25 jaar geleden ... terwijl basiskennis ontbreekt of ontoereikend is.’)
8. B Het goede antwoord staat in regel 69 – 72: ‘Het kabinet kan niet blijven roepen ... “Het onderwijs is een voorwerp van de voortdurende zorg van de regering.”’
9. A Het goede antwoord staat in regel 55 – 57: ‘Het probleem van deze zienswijze is echter ... dat studenten dik tevreden zijn met het niveau.’
10. D Het goede antwoord staat in regel 61 – 63: ‘Leerbedrijven zoals ziekenhuizen ... wordt die stem nu niet of nauwelijks gehoord’.

Tekst 4 (vacature Duplan)

Leesstrategie: globaal lezen; je kunt daarna het stukje tekst zoeken waar je het antwoord vindt en dat goed lezen. Gebruik daarbij de tussenkopjes: vraag 11: 'hoogte van het salaris' vind je bij 'arbeidsvoorwaarden'; vraag 12: 'je positie binnen het team' vind je bij 'Je functie'; vraag 13: 'samenstelling van de teams' vind je bij 'werken in teams'; vraag 14 is iets moeilijker: je vindt het in de ondertitel ('Vestiging: Rotterdam') én bij het stukje 'Je functie'.

- 11. C Het goede antwoord staat in regel 40: '... zoals een variabele looncomponent op basis van teamprestaties.'
- 12. A Het goede antwoord staat in regel 8 - 9: '... en het aansturen en motiveren van je team.'
- 13. D Het goede antwoord staat in regel 21 - 22: 'Een gevarieerd personeelsbestand met medewerkers van verschillende afkomst, geslacht en leeftijd is daarbij onmisbaar.'
- 14. D Het kantoor is in Rotterdam (regel 3: 'Vestiging Rotterdam').
Je werkt ook bij klanten (regel 10 – 11: 'Vanaf dag één werk je, op locatie, rechtstreeks voor klanten')
Soms moet je voor trainingen naar het buitenland (regel 11 – 12: 'Bovendien bouw je tijdens internationale trainingen...')

Tekst 5 (prostitutie en mensenhandel)

Leesstrategie: hier is globaal lezen waarschijnlijk genoeg. Deze tekst gaat wel, net als tekst 3, over een controversieel onderwerp waar verschillende meningen over mogelijk zijn, maar de vragen zijn geen begripsvragen, maar vragen naar feiten. De antwoorden kun je gewoon opzoeken in de tekst.

- 15. A Het goede antwoord staat in regel 10 – 11: 'uitgevoerd ... door de nationale recherche.'
- 16. D Het goede antwoord staat in regel 15 – 16 en 17 – 18:
'Uitgaande van de laagste schatting ... zou dit alleen al in Amsterdam 4000 slachtoffers van mensenhandel op jaarbasis inhouden.'
'Uitgaande van de hoogste schatting ... zouden in de hoofdstad derhalve 7200 vrouwen gedwongen prostitutie bedrijven.'
- 17. C Het goede antwoord staat in regel 20 – 22: 'Ook als ... dat de signalen van vrouwenhandel niet altijd even concreet zijn en dat er bij de zedencontroleurs vaak sprake is van 'onderbuikgevoelens'.'
- 18. B Het goede antwoord staat in regel 35 – 37: 'In het geval van de Turkse broers stonden de vrouwen onder druk ... zagen juist deze slachtoffers eruit als 'happy hookers.''
- 19. B Het goede antwoord staat in regel 42 – 44: 'Inmiddels zijn de Wallen de Wallen niet meer die kunnen worden gerekend tot de criminele branche, zijn gesloten of verhuisd.'
- 20. A Volgens 'Schone Schijn' werken de meeste prostituees (50-90%) onvrijwillig (regel 6 – 7).
Volgens Ineke Schmidt werken de meeste prostituees vrijwillig (regel 73 – 74).
- 21. D Alle drie zijn correct:

A: regel 83 - 84 'Legalisering en registratie ... zou onvrijwillige prostitutie en vrouwenhandel tegengaan.'

B: regel 89 – 90: 'Wij hebben ... dat het opheffen van het bordeelverbod niets zal helpen bij het bestrijden van de mensenhandel'

C: regel 93 – 94: 'De VS zijn het meest kritisch. Legalisering van prostitutie trekt mensenhandelaren aan'

Tekst 6 (jeugd en narcisme)

Leesstrategie: globaal lezen. Ook hier zijn, net als bij tekst 5, de vragen geen begripsvragen, maar vragen naar feiten.

22. C Het goede antwoord staat in regel 21 - 32: '...blijkt dat driekwart van de bevolking vindt dat ouders hun kinderen te veel verwennen. Een even groot deel meent dat de verhouding tussen rechten en plichten bij de jongste generaties zoek is.
(**N.B.** antwoord B is fout omdat twee derde van de **jongeren** vindt dat de verhouding tussen rechten en plichten is scheefgegroeid)
23. C Het goede antwoord staat in regel 39 - 43: 'De zorgen over de jeugd hangen samen met ... zijn kinderen steeds meer een bewuste keuze...ouders roepen hun kind uit tot het centrum van de wereld en de omstanders vrezen dat de kinderen dat nog geloven ook.'
24. C Het goede antwoord staat in regel 53 – 54: 'Toch lijkt de verhouding tussen de generaties in Nederland minder scheef dan in de Verenigde Staten.'
25. C Het goede antwoord staat in regel 66 – 68: 'Een hardnekkig misverstand ... is volgens Stegge dat zelfwaardering cruciaal is voor een goede geestelijke gezondheid.'
26. C Het goede antwoord staat in regel 69 – 75: 'Een van de vragen uit het *Volkskrant/NCRV-onderzoek*, betreft de graagte waarmee we onszelf in de spiegel bekijken. ...Maar deze vorm van ijdelheid blijkt geen relatie te hebben met ...de kwaliteit van de relaties die hij aangaat.'
27. B Het goede antwoord staat in regel 78 – 81 en in regel 86: 'Eigenliefde, zo blijkt uit het onderzoek, heeft ook duidelijk positieve kanten. Wie het belangrijk vindt op te vallen ... neemt gemiddeld meer initiatief en zit over het algemeen net iets lekkerder in zijn vel'; 'Een positief element van een hoge zelfwaardering is zelfredzaamheid.'
28. C Het goede antwoord staat in regel 97 – 99: 'Hoogleraar Derksen vindt het ... niet vreemd dat jongeren narcistischer zijn: 'Wij vragen van jongeren dat ze presteren... Dan heb je een forse dosis narcisme nodig'.

Tekst 7 (Nederland in de jaren 70)

Leesstrategie: globaal lezen. Vraag 29 is een echte globale begripsvraag; vraag 30 en 32 kun je zoeken in de tekst.

29. A Antwoord B en C zijn wel belangrijke onderwerpen van de tekst, maar niet de enige onderwerpen: de tekst geeft ook informatie over andere onderwerpen uit de jaren 70: de oorlog in Vietnam, de vrouwenemancipatie, de acceptatie van homoseksualiteit en het imago van Nederland in het buitenland.
30. D Het goede antwoord (economisch: hogere prijzen, politiek: steun aan Israël) staat in regel 29 – 32: 'Deze Arabische landen... kondigden in 1973

- een olieboycot af tegen de Verenigde Staten en Nederland, om daarmee hogere prijzen af te dwingen voor hun olie. Nederland werd naast de VS waarschijnlijk uitgekozen vanwege zijn al te openlijke steun aan Israël.'
31. B Het goede antwoord staat in regel 39 – 45: de korte termijneffecten ('dat er op zondag geen auto's meer de weg op mochten en dat de benzine op de bon ging') veroorzaakten maar weinig problemen: 'De grote olieconcerns beschikten echter over grote voorraden... Weldra kon iedereen weer beschikken over voldoende benzine om op zondag met de auto erop uit te trekken.' De boycot had op de langere termijn wel grote effecten, want 'schoksgewijs verhoogden de OPEC-landen de olieprijs waardoor wereldwijd de economie in een recessie terecht kwam.'

Tekst 8 (Brief arbeidsovereenkomst)

Leesstrategie: hier is zoekend lezen genoeg. Vraag 32 ('abonnement voor de bus') vind je bij 'vervoersbewijs van woon-werkverkeer'; vraag 33 vind je bij 'boven- of na-wettelijke uitkering'; vraag 34 vind je bij 'begeleiden bij het zoeken naar werk'.

32. B Het goede antwoord staat in regel 32 – 34: 'Als u het abonnement wilt behouden... U ontvangt dan zo spoedig mogelijk een rekening voor de resterende abonnementskosten.'
33. C Het goede antwoord staat in regel 49 – 50: '**Indien** aan u een werkloosheidsuitkering wordt toegekend, kunt u **mogelijk** ook aanspraak maken op een boven- of na-wettelijke uitkering.'
34. D Het goede antwoord staat in regel 56 – 57: 'Loyalis Mens en Werk is de uitvoerende instantie die zorg draagt voor begeleiding bij het zoeken naar ander werk.'

Score: Als je 21 of meer vragen goed hebt, ben je 'geslaagd' voor deze oefening.